

september
2026

Het grote

Van Daele

feestnummer

Rik die 4 jaar beleid maecte

De impact van een vos
op de universiteitsbibliotheek

Universiteit
Antwerpen

Beste lezer,

Wie een archief beheert, weet dat niet alles wat belangrijk is, zich gemakkelijk laat vatten in cijfers, verslagen of statistieken. En wie een bibliotheek leidt, weet dat de waarde van een verhaal vaak verder reikt dan de laatste bladzijde.

Dit boek brengt beide werelden samen. Het leest als een jaarverslag, maar is tegelijk een verzameling verhalen, herinneringen, anekdotes en ontmoetingen. Dat is niet toevallig. Het weerspiegelt op treffende wijze de manier waarop Rik Van Daele de voorbije vier jaar leiding gaf aan het Departement Bibliotheek & Archief van de Universiteit Antwerpen. Een periode waarin Rik een duidelijke stempel drukte op het departement. Zonder de waarde van het verleden uit het oog te verliezen ontwikkelde hij een visie op de rol van de bibliotheek, het archief en het erfgoed binnen een moderne universiteit – en bracht die visie ook daadwerkelijk tot leven. Daarmee gaf hij op zijn eigen manier invulling aan onze missie en bepaalde ook hij mee de toekomst. Zijn impact reikt dan ook verder dan de termijn doet vermoeden.

Wie zijn loopbaan bekijkt, ziet een indrukwekkend parcours langs bibliotheken, archieven, erfgoedinstellingen, cultuurhuizen en universiteiten. Voor velen is hij onlosmakelijk verbonden met Reynaert: als onderzoeker, auteur, hoofdredacteur van

Tiecelijn en bezieler van het Reynaertgenootschap. Een echte Reynaertambassadeur die niet zou misstaan in het indrukwekkende lijstje van bekende gezanten. Toen hij aantrad als departementshoofd Bibliotheek & Archief bracht hij niet alleen een schat aan ervaring mee, maar ook een brede visie op de rol van bibliotheken en erfgoed in de samenleving. Hij zag de bibliotheek niet enkel als een plaats waar kennis wordt bewaard, maar ook als een plaats waar kennis ontstaat, gedeeld wordt en mensen elkaar ontmoeten. Studenten en onderzoekers stonden daarbij altijd centraal.

Onder zijn leiding bleef DB&A investeren in zijn kerntaken, maar kreeg het tegelijk nieuwe impulsen. De gesmaakte lancering van *Wander*, de succesvolle eerste editie van de Lange Nacht van de Uitgestelde Taken, de verdere uitbouw van onze erfgoedwerking, het e-depot, open science beleid, de bijzondere collecties, en het nieuwe elan bij publiekswerking en Kunst op de Campus tonen hoe traditie en innovatie elkaar versterken. Ook de publieke voorstelling van de 6 geschonken incunabelen – en de blijvende nieuwsgierigheid naar de identiteit van die mysterieuze schenker – illustreren zijn talent om erfgoed niet op te sluiten in depots, maar tot leven te brengen voor een breed publiek.

Beste Rik,

Wat wij in het bijzonder op prijs stellen, is de enorme energie die jij investeert in het verbinden van mensen. Je netwerk is nooit een verzameling contacten, maar een gemeenschap die je actief inzet ten dienste van de universiteit. Of het nu gaat om erfgoedpartners, cultuurorganisaties, onderzoekers, alumni of studenten: jij brengt mensen samen rond ideeën, projecten en verhalen. Altijd gul met je tijd en constructieve feedback, een graag geziene gast op de vele recepties en soms te lange vergaderingen.

Jouw inzet brengt mensen samen

Tegelijk bleef je, ook in drukke periodes, aandacht hebben voor wat echt telt. Voor familie. Voor vrienden. Voor collega's. Voor je ouders, over wie je met warme betrokkenheid spreekt. Voor je echtgenote, die wellicht blij is dat je in deze het advies van "mijn huisarts" volgt om het wat rustiger aan te doen. Al zal ze wellicht nog steeds concurrentie krijgen van een sluwe vos. En sinds kort ook voor Finrod, die ervoor zorgt dat de toekomst plots een heel concrete betekenis krijgt.

Volledig afscheid nemen doen we gelukkig niet. Als docent (Erfgoed)bibliotheken blijf je ook de komende tijd je kennis en passie delen met een nieuwe generatie studenten. Dat stemt ons bijzonder tevreden, want sommige verhalen verdienen nu eenmaal een vervolg.

Namens het bestuur en de hele Universiteit Antwerpen danken wij je voor je inzet, je expertise, je collegialiteit en je aanstekelijke liefde voor boeken, erfgoed en verhalen. Of, om het in een taal te zeggen die jou ongetwijfeld vertrouwd is: sommige sporen verdwijnen niet uit het archief. Ze worden deel van het geheugen.

Wij wensen je alle goeds voor dit nieuwe hoofdstuk.

Prof. dr. Herwig Leirs
Rector

Prof. dr. Nathalie Dens
Vicerector maatschappelijk engagement en internationaal beleid

09 LOOPBAAN

- 10 DOSSIER R
- 16 LOOPBAANSTATISTIEKEN
- 18 FAKE NEWS
- 19 AFKORTINGENLIJST DB&A
- 20 EEN A(I)TYPISCH GEDICHT

21 IMPACT

- 22 RIK DIE MOGELIJK MAECTE
- 24 STUDENTENSTREKEN
- 25 AUHA ZWAAIT UIT
- 26 GELOOFT U IN TIJDREIZEN?
- 28 TEAMDAG
- 30 CAFKA'S & KOFFIEKOEKEN
- 31 DE STUDENTENRAAD
- 32 EEN HEDENDAAGSE REYNAERT

33 KUNST & ERFGOED

- 34 EEN NOBEL AFSCHEID
- 36 512 KB NALATENSCHAP
- 38 KUNST IN DE BIB
- 41 ARTY FARTY RECENSIE
- 42 HET REYNAERT-FRAGMENT
- 44 WAARDERINGSPROJECT
- 46 THE THOUGHT-FOX
- 47 IN BEELD
- 48 HET ONTSTAAN VAN OPA VOS
- 50 UIT DE OUDE DOOS
- 54 GROEPSFOTO'S
- 56 WAAR IS RIK?
- 58 RECEPT
- 60 KRUISWOORDRAADSEL

COLOFON

Redactie
Werkgroep Bibliotheek & Archief

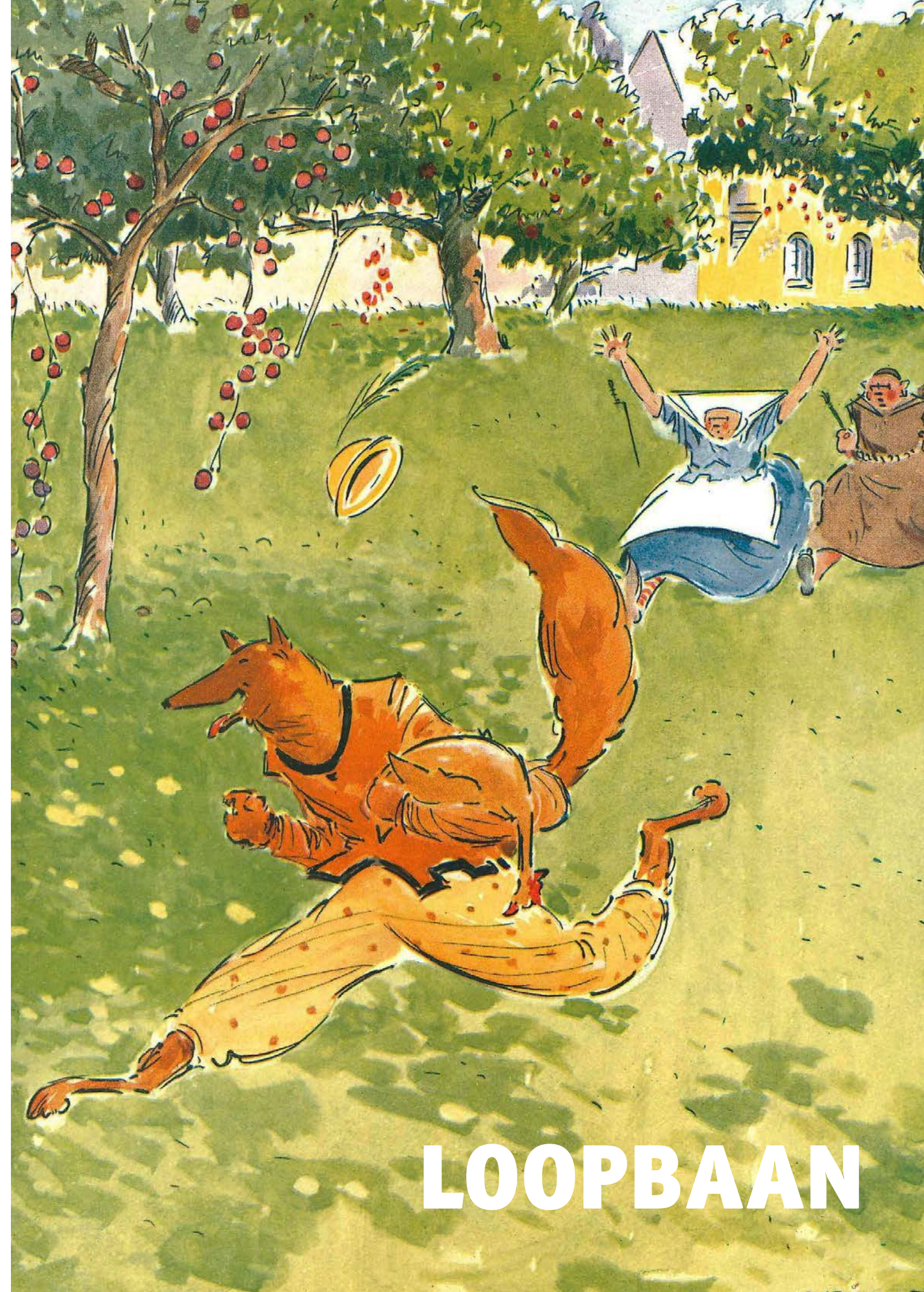
Optimalisatie & tekstsuggestie
Voor bepaalde onderdelen van dit magazine werd gebruik gemaakt van AI-ondersteuning via ChatGPT

Vormgeving
Vigdis 't Jolle en Lotte Huyge

Oplage
30 exemplaren

V.U.
Departement Bibliotheek & Archief
Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen

Drukker
Universitas

LOOPBAAN

De carrière van Rik

EEN DUIK IN HET ARCHIEF

De carrière van Rik liep als een trein, met mooie haltes tot hij aan het eindstation UAntwerpen aankwam. We nemen je mee op reis doorheen zijn loopbaan.

HALTE 1

**STATION
LEUVEN**

Het studentenleven

Rik studeerde Germaanse filologie aan KU Leuven en studeerde in 1984 af met grote onderscheiding. Hij genoot duidelijk van het studentenleven.

We diepten deze mooie collage op uit zijn 2de kandidatuur (1981-1982).

Na zijn doctoraat bleef Rik wetenschappelijk medewerker aan KU Leuven.

Tijdens zijn studenten- en doctoraatsjaren was Rik al actief als Reynaertkenner. Rik is momenteel nog secretaris-penningmeester van de vzw Reynaertgenootschap en hoofdredacteur van Tielcelijn (eerst het tijdschrift, sinds 2007

het jaarboek van het Reynaert-
genootschap).
Hij publiceerde tientallen
artikels en een dozijn boeken,
meestal over Reynaert, o.a. als
coauteur van Het land van Rey-
naert (1991), Het Comburgse
handschrift (1992), Reinaerts
streken (2001) en Ast Fonteyne
en Reynaert de Vos (2007).

Tijdens zijn studententijd gaf Rik bijles aan zijn medestudenten. Dat zorgde ervoor dat een goede basis werd gelegd om als assistent en doctorandus aan de slag te gaan. Hij promoveerde in 1992 met de studie Ruimte en naamgeving in Van den vos Reynaerde, die werd uitgegeven door de Koninklijke Academie te Gent (1994) en bekroond met de vijfjaarlijkse A. Teirlinckprijs van de Academie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-arts de Belgique.

HALTE 2

STATION LOKEREN

Van museum naar cultuur

Vervolgens werd hij conservator van het Stedelijk Museum Lokeren (1995-2002) en directeur van het cultureel centrum Lokeren (1999-2000). Van 1998 tot 2004 was hij ook gast-professor aan de Hogeschool Antwerpen, waar hij Nederlandse literatuur doceerde aan de afdeling Woord van het Herman Teirlinck Instituut.

Orde van de Wase Raap voor Rik Van Daele

«Voorzichtig omgaan met open ruimten»

LOKEREN/SINT-NIKLAAS

Sint-Niklaasenaar Rik van Daele, die in Lokeren werkt als cultuurfunctionaris, zal in november het ereteken 'Orde van de Wase Raap' ontvangen. De dienst Toerisme Waasland reikt deze Orde uit aan een Waaslander die zich inzet om het toerisme te bevorderen. Van Daele stelt vast dat het Waasland nog over te weinig verblijfsaccommodatie beschikt.

Rik van Daele is geen bekende in cultureel-istorische Waailand. Daar op 14 november in Waasmunster het ereteken «Orde van de Vlaamse Levensvragen» heeft Van Daele voorgedragen en de voorzitter danken aan het boek «Land Van Reynaert». Het was samen met wijlen Hendrik Heyse, die hetzelfde ereteken enkele jaren terug postuum ontving. Met de historische roman De voelt Rik van Daele zich al jaren verbonden. «Reynaert is zonder twi-

fel een beschikt», aan de Broederschaps in Sint-Niklaas liet hij me weten met Reynaert. Mijn doortraatsommetje het teken van de Vlaams evenals mijn wettenschappelijk zoektocht naar de KU in Leuven, tien jaar lang de Van Daele con-

re. Wanneer je met Rik Daele een gesprek over risme in het Waailand wilt voeren, dan waarschou- de vlijtende waarschou-

regio, bescherming is hier dan ook van toeboden, en het is vooral afbreken. Die ook niet voor professionalisering en voor verrijping van de hele structuur.

Rik van Dam - *De regio is nu nog over te weinig verblijfsaccommodatie beschikken. Het is niet mogelijk om de regio te laten groeien, het Waasland heeft er overgeboord aan gebrek aan. De vraag is hoe we dat kunnen oplossen.*

de stuwende, de media en de groenten die worden geteeld, treedt er meer inspanning. Het is niet mogelijk om de regio te laten groeien, het Waasland heeft er overgeboord aan gebrek aan. De vraag is hoe we dat kunnen oplossen.

Het Vrije Waasland

24 maart 1995 9

Portret van de nieuwe tentoonstellingsmanager
**Rik Van Daele maakt
mee cultuur in Lokeren**

LOKEREN/SINI-NIKLAAS - Op 1 april treedt een nieuwe stamfede-werker-cultuurfunctionaris in Lokerse dienst. Rik van Daele kwam als beste kandidaat uit de examens. Wie is deze 32-jarige Wasslander die voortaan het tentoonstellingsbeleid van de Durmestad mee vorm zal geven?

Sporen verdiend

De nieuwe cultuurfunctionarissen werkten aan de K.U. Leuven als assistent en wetenschappelijk medewerker van 1984 tot 1994. Nu is hij er nog vrijwillig wetenschappelijk medewerker. Na zijn vertrek uit Leuven gaf hij kortstondig Nederlands en Engels aan het Instituut Berkenboom in Sint-Niklaas en het voorbij half jaar doorzocht hij Nederlandse Taalvaardigheid aan de Katholieke Hogeschool voor Vertalers en Tolken in Antwerpen.

Sint-Niklaasenaar Van Daele is een echte Reynaert-specialist. In 1992 promoveerde hij met een werk over de ruimte en de naamgeving in "Van den vos Reynaerde" tot doctor in de Letteren en de Wijsbegeerte. Vorig jaar werd zijn proefschrift uitgegeven door de Koninklijke Academie voor Nieuw-Gent. Van Daele schreef mee aan talrijke boeken, zoals het prestigieuze facsimile "Van den vos Reynaerde". Het Comburgse handschrift".

Zijn interesse voor de Wase cultuur en het toerisme blijkt uit de publicatie van de cultureel-toeristische gids "Het land van Reynaert" (1991, samen met Marcel Rysen en wijlen Herman Heysse). Bovendien is Van Daele hoofdredacteur van het tijdschrift *Ticellij*, en secretaris-voorzitter van de

Sporen in de cultuurwereld van de twintigste eeuw, diende hij bij de organisatie van diverse Reynaerttentoonstellingen en als adviseur van diverse manifestaties en radioprogramma's.

Vorig jaar was hij redacteur en uitgever van het boek "In de Schieduw van een beeld, 150 jaar Onbevleete-Vrouwbeelden in Sint-Niklaas" van Richard Weemaes, aansluitende dubbeltonconferentie kon ook op zijn medewerking rekenen.

rekenen. Hij legde ook de contacten voor de Open Monumentendag en een lezingenreeks rond de kerk en haar monumentale muurschilderingen.

Steentje bijdragen
Wat komt Van Daele in Lokeren doen? Zijn eerste opdrachten zijn de verdere uitwerking van de zomerexposities in Ter Beuken voor 1995 en 1996, een tentoonstelling over de "Lokerse" bisschop J.B. de Smet in 1996 en de redactie van een publikatie bij het honderdjarig bestaan van het Stedelijk Museum. Die publikatie komt er samen met stadsarchivaris conservator Nico Van Campenhout, de geestelijke vader van het project.

Van Daele zal verantwoordelijk zijn voor de programmatie in Ter Beek, 'in de Torenzaal van het cultureel centrum en in het museum in het Stedelijk Museum komen vooral historische exposities aan bod, in het cultureel centrum te tonstellingen met een actueel karakter: moderne kunsten, maar ook maatschappelijke en sociale projecten.

Van Daele: "Als mijn eigen projecten zich het werken met kind

Rik Van Daele stort zich vanaf 1 april vol enthousiasme op zijn nieuwe taak. Als cultuurfunctionaris wil hij voortaan ook werken met kinderen en jongeren. (foto A)

ren en jongvolwassenen. Graag zou ik enkele projecten realiseren zoals de combinatie van een tentoonstelling met randanimatie, bijvoorbeeld een wandeling of lezingen. Op langere termijn denk ik ook aan het organiseren van een

literaire tentoonstelling. Verder heb ik interesse voor cultureel-toeristische manifestaties zoals de Open Monumentendag en het Ambachtelijk Weekend. Daar wil ik, indien mogelijk en wenselijk, mijn steentje bijdragen.*

WA

HALTE 3

STATION
BEVERENTer Vesten,
erfgoed en cultuur

Van maart 2002 tot augustus 2009 was Rik directeur van cultuurcentrum Ter Vesten in Beveren.

**CARINE GOOSSENS, Gemeente
archivaris Beveren:**

Toen Rik in 2002 bij Ter Vesten startte, trof hij daar een nog jong cultuurcentrum, met een vrij jong, maar een professioneel, zeer goed geroedeerd team, elk apart keien op hun gebied.

Hij kon zich dus meteen toeleggen op datgene waar hij zeer sterk in is, namelijk: collega's vertrouwen geven, ondersteuning en ruimte bieden zodat ze eigen initiatieven nog beter konden ontwikkelen. Dat kreeg veel appreciatie: de programmatie was top en de kaartenverkoop boomed.

Daarnaast wilde hij toch ook excelleren met een nieuwigheid: zo bouwden we bij Ter Vesten - als een van de enige

cultuurcentra in Vlaanderen - een erfgoedwerking uit. De komst van het grafelijk archief van de familie de Bergeyck naar kasteel Cortewalle, betekende het startschot. Enkele maanden voordien was ik aangeworven in functie van de verwerving van dit archief. In 2002 namen we al deel aan de (tweede) Erfgoeddag rond Verzamelen: alle inwoners van Beveren werden opgeroepen om een object uit hun huis dat oorspronkelijk van Cortewalle afkomstig was, samen met het bijhorend verhaal, binnen te brengen. Wij bouwden met dat materiaal een ambitieuze en leerrijke tentoonstelling die heel wat volk op de been bracht.

Niet verwonderlijk dat Rik een projectwerking uitbouwde. Hij is/was meester in het betrekken van alle mogelijke stakeholders, die te enthousiasmeren en uiteindelijk een miniem zaadje te laten uitgroeien tot een groot en - niet onbelangrijk - zeer breed gedragen project waarin alle aspecten van het gekozen thema werden doorgelicht. Daarmee bracht hij cultuur bijna letterlijk tot bij de mensen.

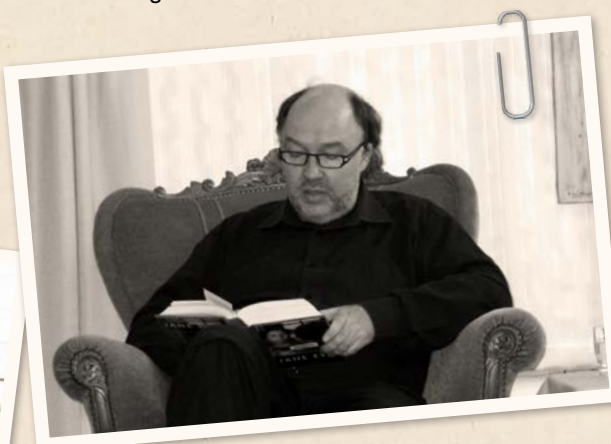
Promotie op de wekelijkse markt in april 2006

Een aantal mijlpalen waar ik met veel plezier aan terugdenk:

✓ De viering van 5 jaar Ter Vesten met de musical 'de Vosical' (rara, vanwaar de inspiratie?) in 2001, waaraan zowat alle culturele verenigingen en de Academie deelnamen, gevolgd door

✓ De viering van 10 jaar Ter Vesten in 2006 met de fantastische musical 'Jane Eyre'. De lustra van Ter Vesten (bv 30 jaar in 2026 met The Clockmakers' daughter) worden nog steeds gevierd met musicalprojecten. De vibe die daarmee gepaard ging, is legendarisch. Ook het Bevers Straattheaterfestival is toen gelanceerd.

Rik tijdens zijn sessie in de voorleesmarathon Jane Eyre

✓ De Groote Oorlog in 2003 (ik herinner me nog een prospectie in de Westhoek waar we in de velden op zoek gingen naar de precieze plek waar een foto uit de collectie van brancardier Gustaaf Drossens was genomen), Grens in 2005

✓ De Nachten van Cortewalle in 2005 en 2007

HALTE 4

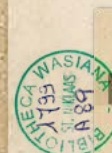
STATION
SINT-NIKLAASBibliotheek, cultuur
en beleid

In Sint-Niklaas zette Rik verschillende petjes op. Hij was stadsbibliothecaris van 2009 tot 2012 en werd daarna cultuurbeleidscoördinator en directeur Cultuur(centrum) van 2013-2015, een functie die van 2016 tot 2022 transformeerde tot afdelingshoofd Cultuur/cultuurbeleids-coördinator.

**LIEVEN DEHANDSCHUTTER,
Burgemeester Sint-Niklaas:**

Reynaerts vandaelestreken

Wie zich wil verdiepen in de naoorlogse literatuurstudie over Reynaert de Vos of in het cultuurbeleid in het Waasland tijdens dezelfde periode, kan niet naast de naam van Rik Van Daele. Sinds meer dan een halve eeuw kruisten Riks en mijn paden elkaar op verschillende terreinen...

DE 5 MOMENTEN VAN RIK VAN DAELE

BEVEREN - Op pinkstermaandag viert de Orde van de Vossenstaart haar jaarlijkse hofdag. Hierbij worden telkens enkele verdienstelijke Reynaertdienaren in de Reynaert-adelstand verheven. Ondervoorzitter van deze bijzondere vereniging is Rik van Daele (44). Hij is niet alleen thuis in het vossenwereldje maar ook op cultureel vlak is hij een duizendpoot. Als directeur van cultuurcentrum Ter Vesten in Beveren is zijn laatste wapenfeit de coördinatie van de musical Jane Eyre. Tussen twee bedrijven in, maakt hij even tijd om met ons door zijn persoonlijke fotoarchief te grasduinen. (PKM/Foto's LVR)

1968 - 6 JAAR
Op audiëntie bij de Sint

1991 - 28 JAAR
Nieuwe Reynaerttroupe

1992 - 30 JAAR
Proefschrift verdedigen

2002 - 40 JAAR
In de baai van de Somme

2007 - 44 JAAR
Musical Jane Eyre

'Terrein 1' speelt zich af in ons beider schoolse, familiale en politieke context. Net als Rik, die vier jaar jonger is dan ik, liep ik school bij de Broeders in Sint-Niklaas. Hij is me toen niet bijzonder opgevallen, maar op weg naar school fietste ik wel langs zijn ouderlijke woning. Ik wist dat vader Staf en moeder Mariette samen actief waren in het parochiaal en sociaal-cultureel leven, geïnspireerd door Kardinaal Jozef Cardijn. Vader Staf was jarenlang CVP-gemeenteraadslid en -schepen en werkte bij een regionaal advertentieweekblad. Toen mijn vader de reclameteksten van zijn schoenwinkel naar vader Van Daele bracht, vergezelde ik hem af en toe en hoorde ik Staf vertellen over zijn kinderen Rik en Lieve. In de humaniora van de Broederschool maakten Rik, ikzelf en vele honderden leerlingen voor het eerst kennis met het Reynaertverhaal dankzij onze bevlogen leraar Nederlands Marcel Ryssen. Dáár had de vos Rik meteen beet, om hem nooit meer te lossen, maar ook ik werd - weliswaar met een veel lichtere dosis - door het vossenvirus besmet.

Portret
Rik Van Daele,
de nieuwe bibliothecaris

Sint-Niklaas

"Er loopt bijzonder veel talent rond in deze stad"

Stadsbibliothecaris Rik Van Daele volgt Jan Bral op als cultuurdirecteur

Op 1 januari wordt Rik Van Daele (50) de nieuwe directeur cultuur van de stad Sint-Niklaas. "Sint-Niklaazenaars mogen wel wat trotser worden op hun eigen kunnen."

GVA, dec. 2012

Rik Van Daele verlaat de stedelijke bibliotheek. Een blik op zijn carrière in kleine foto's: Van Daele als bibliothecaris in de stadsbibliotheek (boven), als directeur van CC Ter Vesten in Beveren in 2009, samen met Paul Van Moere (midden) en als conservator van het Lokerse museum in 1999 (onder).
FOTO: SSTEFAAN VAN HUL

'Terrein 2' betreden we in de jaren '90. Rik is in 1988 medestichter van het Reynaertgenootschap en promoveert in 1992 aan KU Leuven tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte met een studie over Reynaert. Zelf word ik in 1995 schepen voor cultuur, onderwijs, jeugd en toerisme in Sint-Niklaas en voorzitter van Toerisme Waasland. Beiden gevormd en gekneed door Marcel Ryssen, heeft dat heel wat mooie reynaerdiaanse initiatieven in stad en streek opgeleverd. Onder impuls van Sint-Niklaas en de Reynaertstad Hulst werd in 1996 het Intergemeentelijk project Het Land van Reynaert opgericht,

met het Reynaertgenootschap als wetenschappelijk adviseur. Mede dankzij Rik groeiden en bloeiden in alle steden en gemeenten van het Waasland en Zeeuws-Vlaanderen een heleboel activiteiten rond Reynaert...

'Terrein 3' is dat van het lokaal en bovenlokaal cultuurbeleid in het Waasland. In verschillende hoedanigheden hebben wij sinds midden de jaren '90 ontelbare keren samen vergaderd, plannen gemaakt, activiteiten voorbereid en geëvalueerd, teksten geschreven en het woord gevoerd tijdens openingen, colloquia en plechtigheden...

Rik achtereenvolgens als museumconservator in Lokeren, directeur van het cultuurcentrum in Beveren en stadsbibliothecaris, directeur van het cultuurcentrum en cultuurbeleidscoördinator in Sint-Niklaas.

Ik als schepen en burgemeester van Sint-Niklaas en als voorzitter van de Erfgoedcel Waasland.

Rik duikt nu een nieuwe levensfase in: hij gaat op pensioen, maar zeker niet op rust. Alles wat hij tot nu toe deed, deed hij met passie en precisie.

Hem kennende, zal hij daarvan ook in de toekomst verder blijf geven. Wie weet voor welke verrassingen hij nog zal zorgen? Reynaerts wegen zijn onvoorspelbaar en ondoordringelijk...

HALTE 5

STATION
ANTWERPEN

Eindstation

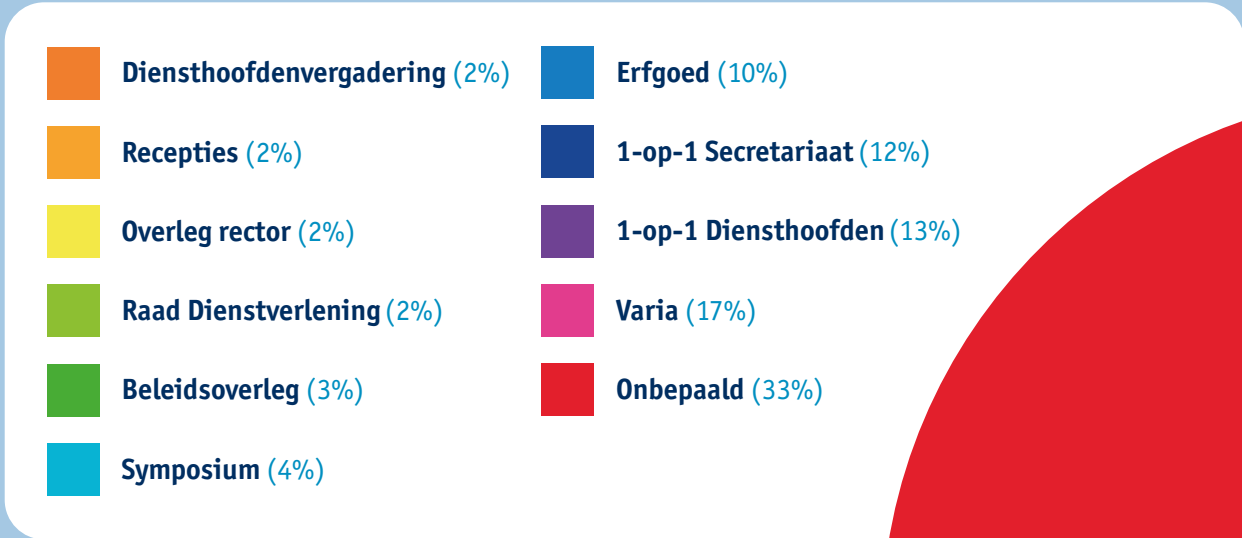
Van 1 oktober 2022 tot september 2026 is hij departementshoofd Bibliotheek en Archief van de Universiteit Antwerpen.

Na zijn pensioen blijft Rik lector in het vak Erfgoedbibliotheek. ■

Het professionele leven van Rik in cijfers

Een inkijk in Rik's agenda

MET DANK AAN MARTIJN VAN ROIE, E-INFO & KATRIN VERBOVEN, SECRETARIAAT

ACTIVITEIT	AANTAL
Beleids-overleg	57
Raad Dienstverlening	41
Overleg met rector	37
Facultaire bibcommissie	32
Bibliotheekraad	9

Aan het front

Rik vertegenwoordigde DB&A op vele fronten.

Erfgood

Rik legde veel nadruk op erfgood, inclusief Kunst op de Campus.

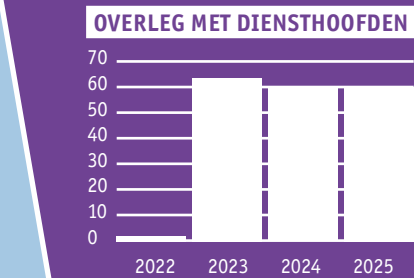
1-op-1 overleg

Rik hecht veel waarde aan persoonlijk contact. Zeker het overleg met het secretariaat steeg sterk doorheen de jaren.

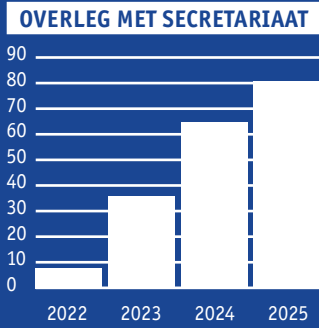
Het mag ook leuk zijn

Er mag ook eens een hapje, drankje en koffiekoekje bij zijn.

ACTIVITEIT	AANTAL
Recepties	35
Plechtige openingen	16
Lunchoverleg	11
CAFKa gesprekken	13

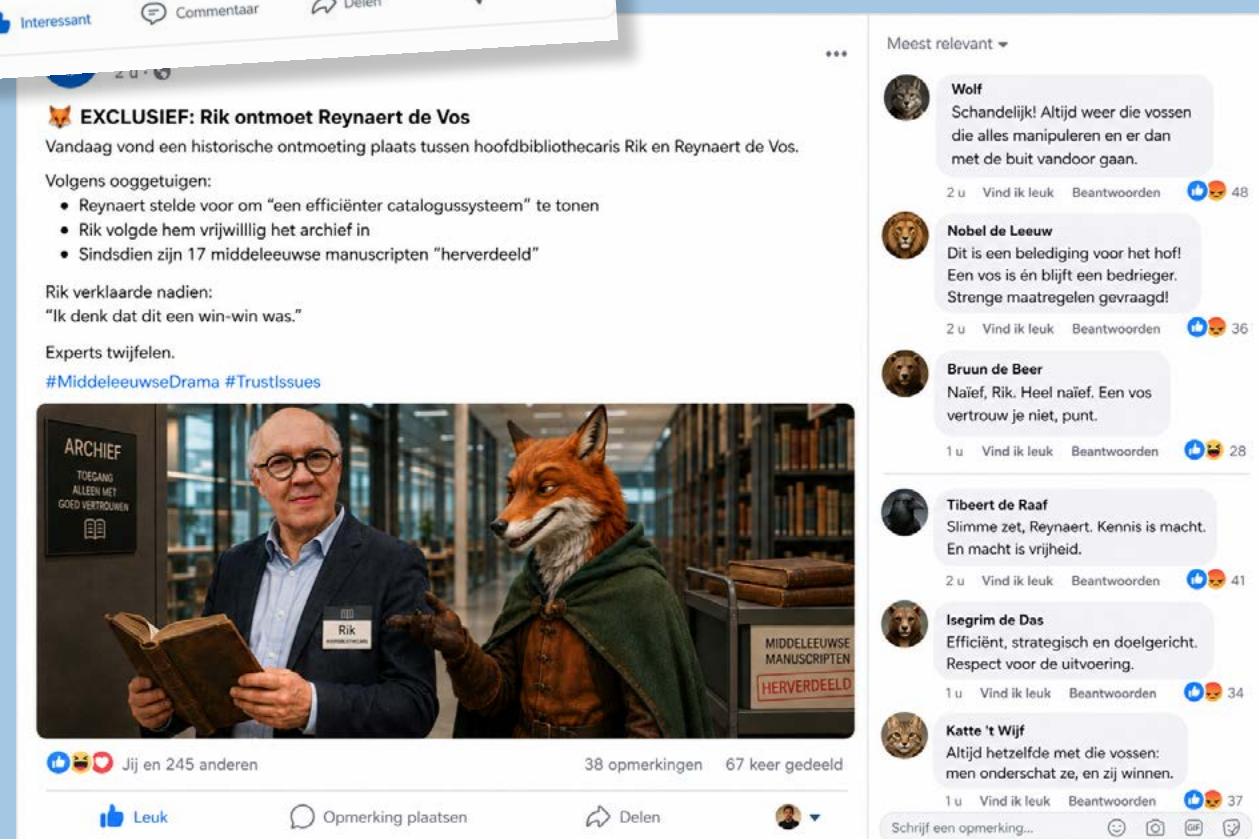

BIJEEENKOMSTEN	AANTAL
College Erfgood door Rik	61
Kunst op de Campus	48
Erfgood sensu stricto	41
Bestuursorgaan Bibliotheecaïr Erfgood	20

#FakeNewsFlashback

#FabeltjesKrant
#Kantoorkletspraat
#AlternatieveFeiten

Afkortingen en afgeleiden

In ons departement spreken we vlot in afkortingen. Nu ja, vlot... Zelfs de meest doorgewinterde collega's durven wel eens te verdwalen in de veelheid aan letterwoorden. Hierbij een bondig en betrouwbaar overzicht.

APC Amazing Paper Clouds

AUHA Associatie Universiteiten met Hoge Ambities

CAFKA Centrale Afdeling Formulieren, Koffie en Administratieve Kletsjes

COBAD Coöperatie voor Badeendjes en Andere Drijvers

DB&A Data, Boeken & Aha-momenten

DHV De Heilige Voetnoot

DOD Deel Ons Documentje

FAIR Fijn Archiveren Is Relaxed

FOSB Forum voor Onleesbare Studieboeken

FRIS Flinke Rapporteurs in Schrijfstukken

IIIF I Intend Images In Fabulous-formaat

IR Interessante Ratels

KPI Koffie per Inspanning

MT Meedenkers & Trekkers

OKAPI Overdreven Complexe Applicatie vanuit Papieren Initiatief

OPAC Onze Proefwaardige Antwerpse Cocktails

ORCID Onderzoekers Registreren Codenamen in Databases

RDM Research Data Mystery

RIVA Repository in voor Altijd

SDG Stevige Doelen Geschreven

VLIR Vlaamse Liga voor Interessant Rapporteren

YUFE Young, Universally Fatigued Experts

A(I)typisch gedicht

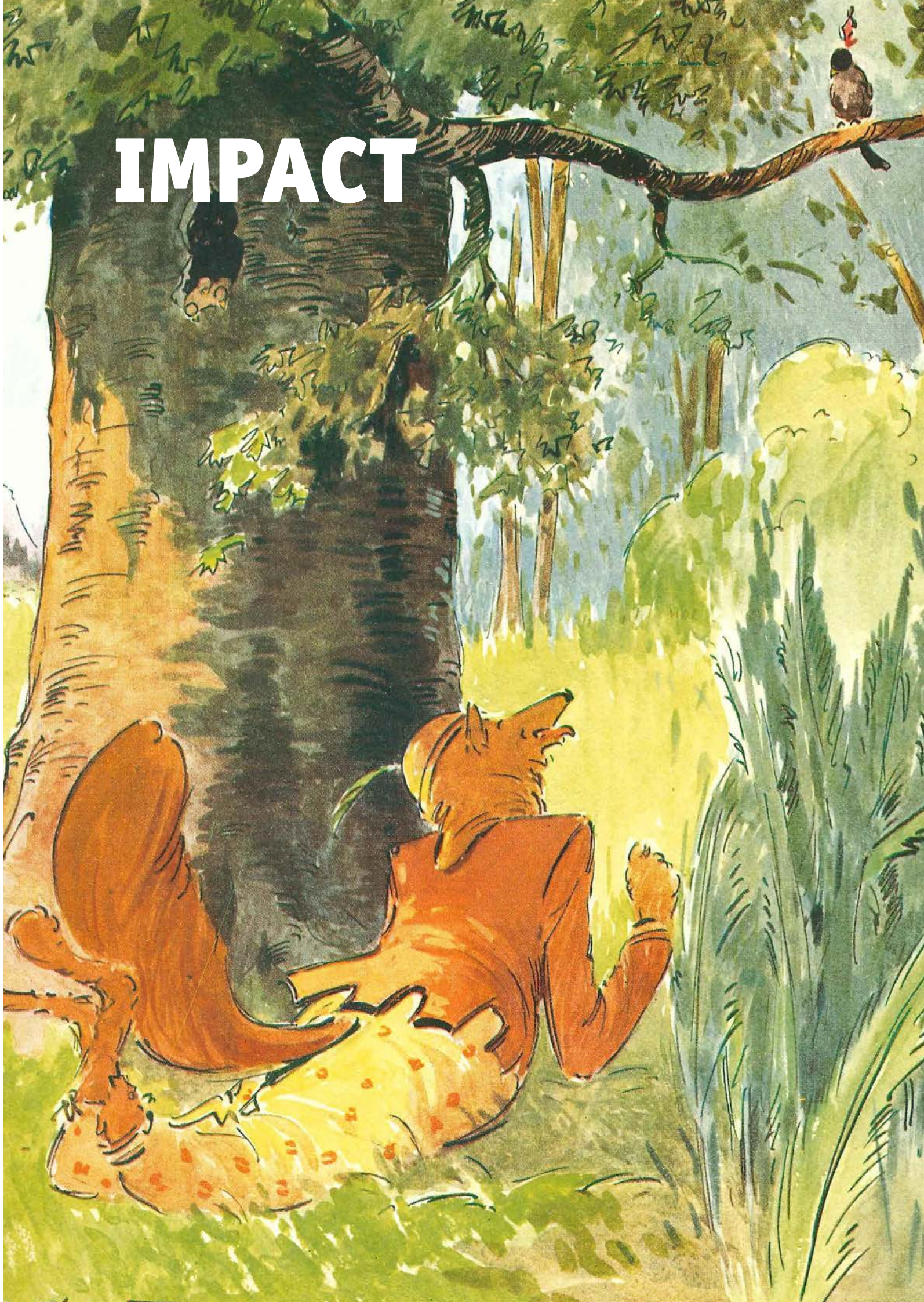
Slimme systemen smeden subtiële, standvastige strategieën,
 Neurodiverse denkers duiken dieper, ontdekken delicate, dynamische details.
 Communicatieconcepten kronkelen kunstig door collectieve kringen,
 Tussen **transversale thema's** trekken trends traag, tastend en zoekend—
 Tot **laaghangend fruit** liefelijk lonkt en lichtjes lacht,
Mogelijkerwijs mild meebuigend met menselijke maat en merkbare mogelijkheden,
 Waar levendige lessen liggen: licht, lonend, lokkend om te plukken.

Daar verschijnt Artificiële Intelligentie voorzichtig, verkennend,
 Een aandachtige assistent die advies aanreikt,
 Afgewogen en altijd alert op nuance,
 Terwijl Open Access openlijk uitbreidt wat ooit afgeschermd was.

Maar niets ligt vast **in steen gebeiteld**,
 Zelfs stevige standpunten verschuiven soms subtiel,
We kloppen het af, voorzichtig, vertrouwend op voortgang,
 En zeggen schouderophalend doch strijdvaardig: **alé mannen**,
 Dit is het moment om mild maar moedig **door te pakken**.

En telkens keren we terug naar het Waasland—
 Waar warme waarden weerklinken,
 Wortelend in wat was en wijs geworden in wat komt.
 Daar, waar wortels waken, wordt waarheid en wijsheid
 Voorzichtig verder vormgegeven,
 Niet vastgenageld maar flexibel gefundeerd,
 Niet geforceerd maar volgehouden.

En zo groeit, **gestaag** en goedgezind,
 Een vriendelijk, vrijgevig vaarwel—
Weloverwogen, waardig en zacht afgetopt,
 Een weg die weet wanneer te wachten
 En wanneer warm en welbewust verder te wandelen
 Richting een weldadig, welverdiend pensioen.

IMPACT

Over Rik die Mogelijk *maecte*

TEKST PROF. DR. MARC JACOBS, GEWOON HOOGLERAAR ERFGOEDSTUDIES AAN DE UNIVERSITEIT ANTWERPEN

Het wordt bijzonder interessant en vruchtbaar als de verstrengeling van universitaire activiteiten in “Academia” en erfgoedzorg erbuiten, op langere termijn, lijkt op een dubbele helix. Die metafoer of dat beeld hielp om DNA te begrijpen. Die komt nu van pas om de queeste en de impact van Rik Van Daele te duiden in mijn werkweld, die in de 21ste eeuw best gekenmerkt wordt door het toverwoord “erfgoed”.

In de voorbije kwarteeuw is het begrip “heritage”/“patrimoine”, erfgoed zeg maar, enorm verspreid en verbreed, zowel in beleid, theorie en praktijk, en de kruisbestuiving tussen die drie. Erfgoedwerk gaat nog steeds onder andere, doch niet alleen maar, over monumenten, landschappen en archeologie (onroerend erfgoed). Globaal, Europees maar ook in Vlaanderen gaat het tegenwoordig ook over immaterieel (denk aan opvoeringen, rituelen en verhalen vertellen), digitaal en roerend (denk aan de dingen in musea,

archieven, etc.) erfgoed. Dit is deels het resultaat van beleidsinterventies en -evoluties, die in Vlaanderen onder meer in het zogenaamde “cultureel-erfgoeddecreet” (2008, 2012, 2017, 2022) werden vormgegeven. Uiteraard gaat dit ook over handschriften en oude en op andere manieren bijzondere drukwerken, in bibliotheken bijvoorbeeld. Maar toch kan men stellen dat dit soort bibliothecair erfgoed(zorg) relatief gezien, ook in de Vlaamse Gemeenschap, nog niet in gelijke mate een plaats gegund werd of kon veroveren in dat decreet. Ondergeschoven kindje, gemiste trein, kies je metafoer. De 21ste eeuw lijkt tot nog toe voor boekenverzamelingen en -beheerders een lange inhaaloperatie en strijd om een volwaardige plaats onder de erfgoedzon te veroveren. Dit geldt trouwens ook in UNESCO. In tegenstelling tot bijvoorbeeld monumenten en landschappen (werelderfgoed) of immaterieel erfgoed, waar respectievelijk in 1972 en 2003 krachtige UNESCO-conventies voor werden gelanceerd, is er voor biblio-

theken, archieven en ander documentair erfgoed, sinds 2015 slechts een UNESCO-Aanbeveling en een ouder Geheugen van de Wereld-programma beschikbaar.

De Universiteit Antwerpen heeft er de voorbije zeven vette jaren in geïnvesteerd om die erfgoeddynamiek academisch te representeren en mee vorm te geven, te voeden en bij te sturen. Dit is vooral gebeurd in de

Zijn inspanningen zetten erfgoedwerken weer in het licht

Faculteit Ontwerpwetenschappen, en met name in de programma's conservatie-restauratie en erfgoedstudies. In de tweejarige master erfgoedstudies werd niet alleen getracht om in het eerste jaar het gelopen en nog te verwachten traject van het paradigma te capteren. In het tweede jaar vond een wonderbaarlijke vermenigvuldiging plaats, met specialisatierichtingen waarvoor je al je vingers van je handen nodig hebt om ze te tellen. Dankzij inspanningen van Rik maken manuscripten, oude en op een andere manier speciale

drukken en erfgoedbibliotheken daar in zijn passage in de Universiteit Antwerpen ook zichtbaar deel van uit.

(Het dubbele helix-CV van) Rik Van Daele is een schoolvoorbeeld om te begrijpen wat er de voorbije drie à vier decennia gebeurd is in de erfgoedsector. Met een been blijft hij in de academische wereld staan, soms actief/intern (de ene helix), vroeger als academisch medewerker aan KU Leuven en de voorbije jaren in de Universiteit Antwerpen. Met het andere been/helix nam hij diverse rollen op als conservator van het Stedelijk Museum Lokeren (1995-2002), als directeur van verschillende culturele centra, als bibliothecaris, als cultuurbeleidscöördinator en topambtenaar van de stad Sint-Niklaas, en natuurlijk als spindoctor voor het leven voor de creatie van de persoon die ook Madocke maakte.

Sinds 2022 cultiveert hij die ene helix als departementshoofd Bibliotheek en Archief van de Universiteit Antwerpen. In zijn meest recente sprong op de dubbele helix zorgde hij er samen met collega's voor dat oude, helaas deels gesloten deuren van het bibliotheekwerkonderwijs opnieuw wat opengeduwde werden, niet alleen in het LAM-basisvak in het eerste jaar, maar ook in de major erfgoed-

bibliotheken. Hij legde ook mee een basis om in een volgende erfgoedronde van het erfgoeddecreet de Universiteitsbibliotheek Antwerpen wel te laten aansluiten en extra kansen te geven. We hopen dat, ondanks de zeven magere jaren die in de academische wereld in Vlaanderen aangebroken lijken, deze trajecten groeikansen krijgen. Als gepensioneerde gaat Rik-die-Mogelijk-maecte, terug naar die andere helix: op naar nog meer (bloem)lezen en floreren! Zijn recente impulsen in de Academia-helix verdienen zichtbaarheid en appreciatie, zeker in de uphill battle van erfgoedbibliotheekwerk binnen en buiten de universiteiten. Wie zei ook alweer *“Ic wille dat die ghene horen/Die gherne pleghen der eeren/Ende haren zin daer toe keeren/(...) Diet verstaen met goeden sinne/”*? ■

Studentenstreken

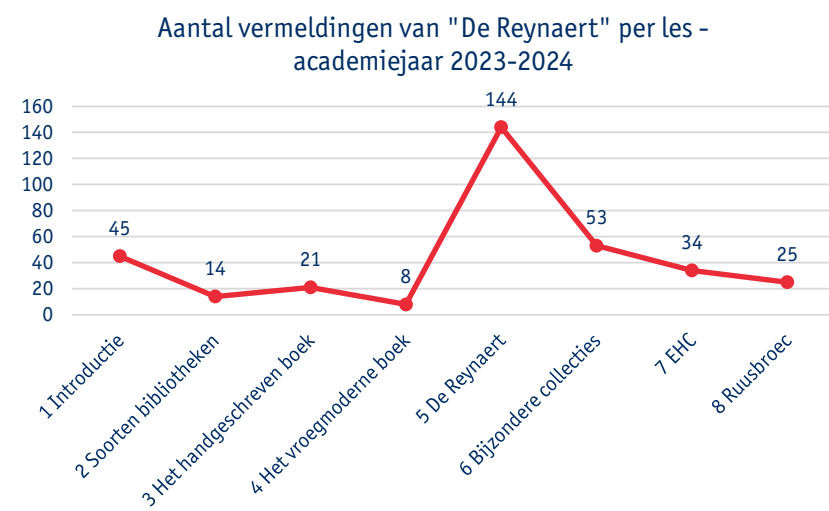
Rik doceert het vak (Erfgoed)bibliotheeken in de masteropleiding Erfgoedstudies. Ook enkele van zijn oud-leerlingen blikken terug op hun ervaringen.

TEKST CASPER VAN WAESBERGHE

1. Rikke, die vele bouke laese
2. daer hi dicken omme waecte,
3. hem vernoyde so haerde
4. dat die avonture van Reynaerde
5. bi de studante onbekent bleven
6. – dat Rikke niet konde vergeven! –
7. Dat hi die vijte van Reynaerde soucken
8. Ende hise na den Dietsche boecken
9. In Wasche tale met vorelesen begonnen
10. God moete hem ziere hulpen jonnen.

Ik koester warme herinneringen aan professor Van Daele als lesgever, maar vooral als onvermoeibare promotor van de Reynaert. Wanneer ik bij zijn vak “Erfgoedbibliotheeken” aanschoof had ik reeds een master in de geschiedenis – specialisatie middeleeuwen – op zak. Het charmeerde mij dus meteen om te horen dat er nog iemand anders zo gefascineerd is door de vossenstreken, de dorpers en de dooren van Willems literaire universum als ikzelf.

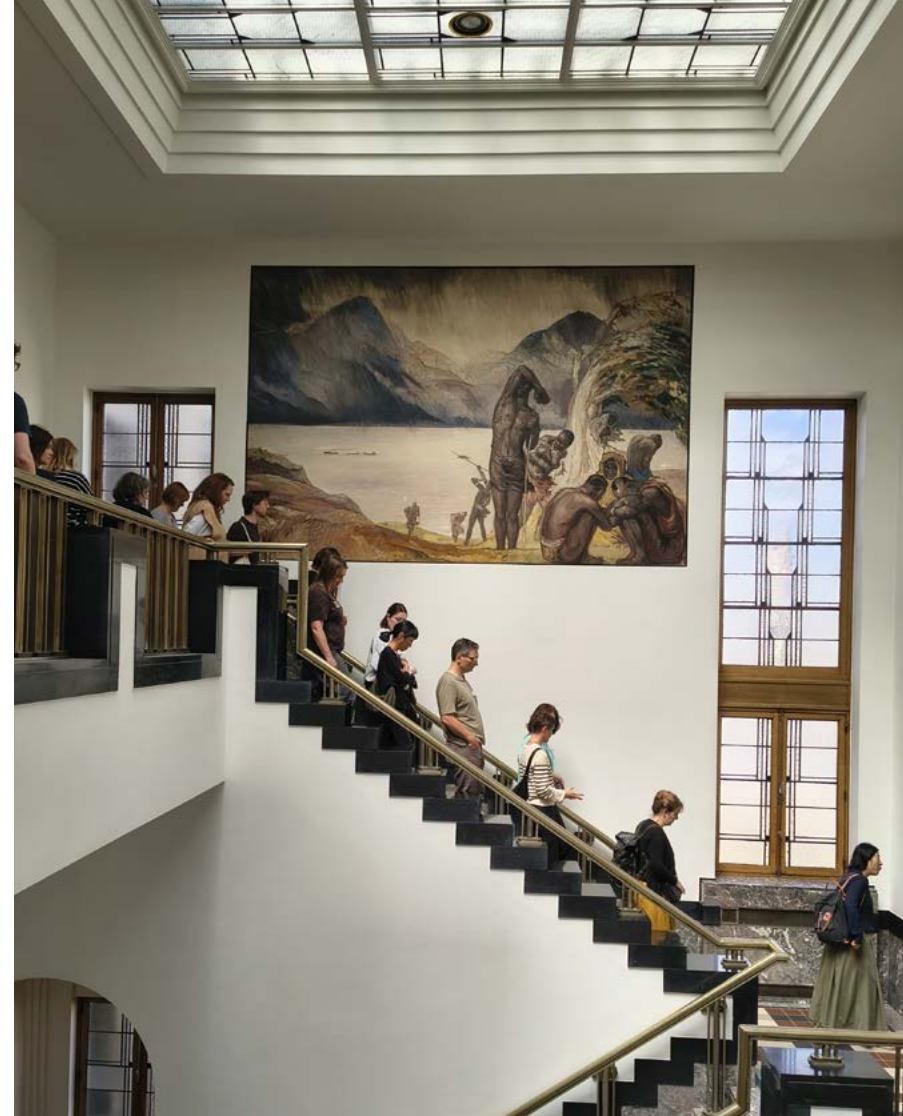
Het voelde meteen als thuiskomen. Het verstrooide-professor-type sloot evenwel naadloos aan bij zijn middeleeuwse onderzoeksdomein. Het was als student niet altijd even gemakkelijk om zijn gedachtegangen tot op het einde te volgen, of om notities met enige structuur te maken. De zee van tijd dat een college van drie uur beloofde te bieden, zou meer dan eens te weinig blijken voor wat er allemaal kon verteld worden over signatures, vingerafdrukken, custodes en klampsluitingen. Maar over ieder detail werd met evenveel overduidelijke begeestering en passie verteld, met een enthousiasme dat besmettelijk (om met een passé COVID-term te spreken) was. Professor, ik wens u een fantastisch welverdiend pensioen toe. Met meer tijd om te genieten van het Wase landschap dat ook nauw aan mijn eigen hart ligt en natuurlijk om voor de vierduizendste keer, liefst op eenen sinxen daghe met groenen loveren aan de boven, dat middeleeuwse meesterwerk te herlezen. Het ga u goed!

▲ ANKE HELLEBUYCK

▲ VICTOR LARSEN

Voor de AUHA-dag op 4 juni 2026 werden we verwelkomd in het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen.

AUHA zwaait uit

TEKST HAN, ISABELLE, SAAR, SOPHIA EN THOMAS
VAN DE AUHA-WERKGROEP BIBLIOTHEKEN

In het najaar van 2022 werd je voorzitter van de AUHA-werkgroep bibliotheken. Je betrokkenheid, deskundigheid en rustige manier van werken hebben - ondanks een wisselende samenstelling van de werkgroep - een belangrijke bijdrage geleverd aan de verdere uitbouw en versterking van de

samenwerking tussen onze bibliotheken. Als een echte krak in je vak was je voor velen een inspiratie en een voorbeeld. Je straalde een natuurlijke rust uit die vertrouwen gaf en mensen samenbracht.

Onder jouw voorzitterschap werden belangrijke stappen gezet in de opmaak van een nieuw strategisch plan

en de verdere uitwerking ervan in het jaaractieplan. Ook kregen we via het gebruikersonderzoek in 2024 een waardevolle blik op de evolutie van onze bibliotheken na corona. Het onderzoek leverde niet alleen belangrijke inzichten op voor dat moment, maar vormt ook vandaag nog een stevige basis voor toekomstige bevragingen en evaluaties. Daarmee heb je een instrument nagelaten waarop we nog lang zullen voortbouwen. In al deze initiatieven stond voor jou één principe centraal: het belang van over de grenzen van de eigen instelling heen kijken en samenwerken vanuit een gemeenschappelijke ambitie.

Je deur stond altijd open en je was steeds bereid om mee te denken, advies te geven of een helpende hand te bieden. Met jouw verbindende aanpak vormde je de lijm binnen de werkgroep. Je wist mensen rond de tafel te brengen, verschillen te overbruggen en het gezamenlijke doel voor ogen te houden.

Niet enkel jouw werk zullen we ons herinneren, maar ook de aangename gesprekken bij een versnapering tijdens de AUHA-teamdagen. We danken je voor je inzet, je collegialiteit en de vanzelfsprekende manier waarop je mensen samenbracht. We zullen je missen.

Geniet van je pensioen, van de tijd met familie en vrienden, en van alle mooie dingen die het leven nog voor je in petto heeft. We wensen je een mooie, gezonde en inspirerende nieuwe levensfase toe.

Geloof u in tijdreizen?

Soms heeft een vluchtige ontmoeting een blijvende impact. Studente Zeyneb blikt terug op De Lange Nacht van de Uitgestelde Taken waar ze tussen het studeren door aan de praat raakte met de hoofdbibliothecaris.

TEKST ZEYNEB EL ATABI, BACHELORSTUDENTE RECHTEN

Geloof u in tijdreizen? Ik wel. Ik geloof erin sinds een warme zomerdag, ongeveer vijftien jaar geleden. Als kind bracht ik grote delen van mijn vakanties door bij mijn grootouders. Ze woonden op vijf minuten rijden van ons, in een halfopen woning met vier verdiepingen en een grote rechthoekige tuin waar mijn opa kippen hield en groenten en fruit kweekte. Ik bracht er uren door. In de tuin, tussen de kippen, maar ook in de kelder van het huis — een plek die voor mij als kind aanvoelde als een doolhof.

Die kelder had lange gangen, onverwachte hoekjes, rekken vol bokaal en voorraadkasten die veel groter leken dan ze waarschijnlijk waren. Op een ochtend ging ik naar beneden om een fruitsapbrikje te halen. Op de terugweg naar boven — halverwege de trap, waar die een scherpe bocht naar rechts maakt — bleef ik plots stilstaan. Niet omdat ik iets gehoord had. Niet omdat ik iets vergeten was. Er kwam gewoon een vraag in me op. *Bestaat tijdreizen eigenlijk?* Ik herinner me dat er onmiddellijk een tweede vraag volgde: geloof ik erin?

Boven in de keuken stelde ik de vraag aan mijn nonkel, die acht jaar ouder was dan ik en daardoor automatisch expert leek in alles. Ik weet niet meer wat hij antwoordde. Alleen

dat ik die dag besloot dat tijdreizen moest bestaan. Niet noodzakelijk in machines of tunnels of zoals in science-fictionfilms, maar op een manier die ik later misschien wel zou begrijpen. Daarna ben ik die overtuiging grotendeels vergeten. Tot onlangs.

Tijdens De lange nacht van de uitgestelde taken was ik aanwezig zoals veel andere studenten: met een lange lijst taken in mijn hoofd en de stille hoop productiever te zijn in een bibliotheek vol mensen die hetzelfde probeerden. In de mails had ik gelezen dat je ideeën of bedenkingen rond de bibliotheek kon bespreken. Dat leek me interessant, dus bij aankomst vroeg ik ernaar en werd ik doorverwezen naar Rik Van Daele.

Praten met Rik voelde vreemd vertrouwd

Wat begon als een gesprek over de bibliotheek, bleef daar niet lang hangen. Praten met Rik voelde vreemd

Op 26 maart 2026 vond de eerste editie van De Lange Nacht van de Uitgestelde Taken plaats op de Stadscampus.

vertrouwd. Niet omdat we dezelfde generatie delen — integendeel — maar omdat sommige mensen een manier hebben van vertellen waardoor tijd minder strak georganiseerd lijkt. Gebouwen worden anders wanneer iemand vertelt hoe ze vroeger gebruikt werden. Beslissingen krijgen een geschiedenis. Zaken die voor mij vanzelfsprekend lijken, blijken ooit nieuw geweest te zijn.

Er was ook iets moois aan de manier waarop hij sprak over wat hem bezighoudt. Dat iemand zo gepassioneerd kan zijn over Van den vos Reynaerde, en zonder aarzelen zegt daar gerust de rest van zijn leven over te willen blijven schrijven, bleef hangen. Het is zeldzaam om iemand tegen te komen die zo zichtbaar blijft zoeken, lezen, terugkeren en opnieuw beginnen.

Tijdens gesprekken zoals die merk je hoe beperkt je eigen tijdsbesef soms is. Hoe klein een studentenleven van papers, deadlines en examens plots wordt wanneer iemand tientallen jaren aan ervaringen naast die van jou legt.

Ik geloof dat zulke gesprekken ons vormen. Niet op spectaculaire manieren, maar langzaam. Een zin blijft hangen. Een perspectief verschuift iets. Je hoort iemand vertellen en merkt pas later dat je anders bent beginnen kijken.

Misschien worden we allemaal voortdurend geboetseerd door ontmoetingen. Door toevallige gesprekken. Door mensen die iets vertellen op een manier waardoor je anders begint te kijken naar plaatsen die je kent, verhalen die je dacht te begrijpen of tijd waarvan je dacht dat die rechtlijnig was.

Ik geloof dat je door sommige mensen heen kan tijdreizen. Door hun verhalen, hun herinneringen, hun passies en de manier waarop ze de wereld blijven bekijken.

Rik Van Daele heeft me dat doen inzien.

Hij liet me inzien dat ik nog steeds geloof in tijdreizen. ■

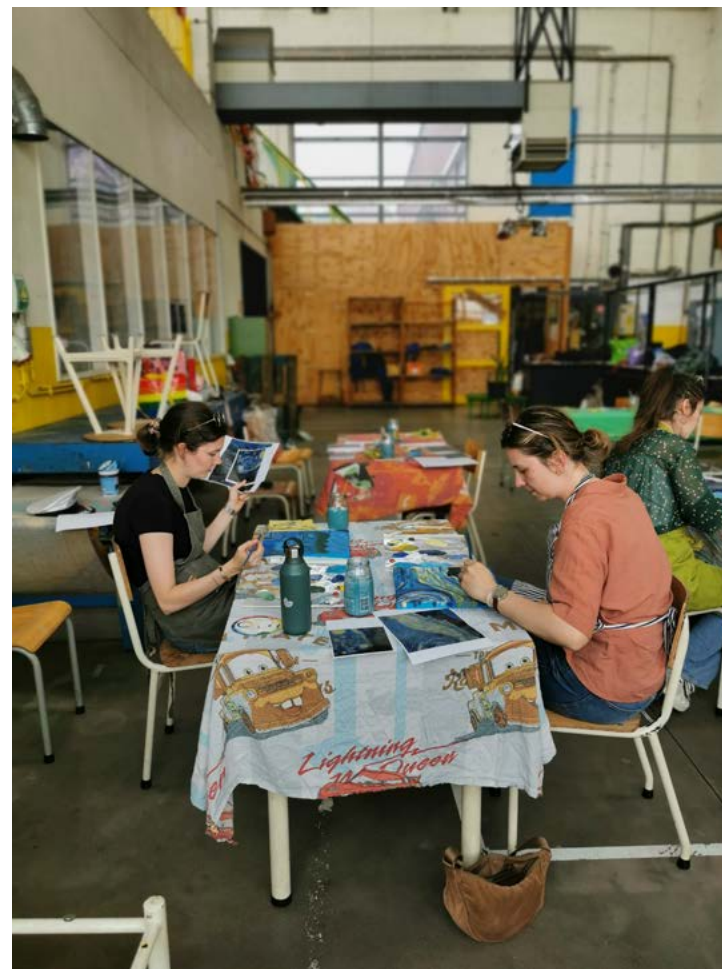
TEAMDAG

TEKST JENNIFER VAN DEN AVIJLE, DIENSTHOOFD PUBLIEKSDIENSTEN GROENE CAMPUSSEN

Dit jaar kreeg het Departement Bibliotheek en Archief een nieuwe traditie: de eerste Teamdag DB&A. Waar we voordien in september zowel het bibliotheekfeest als een apart etentje organiseerden, groeide het idee om die twee momenten samen te brengen tot één gezamenlijke dag. Een logische stap, gedragen door de wens om meer collega's tegelijkertijd samen te brengen.

Die verandering kwam er niet toevallig. Rik gaf de aanzet om anders naar deze jaarlijkse momenten te kijken: minder versnipperd, meer verbindend. Door te kiezen voor een minimumbezetting in de bibliotheken werd ruimte gemaakt voor een dag waarop ontmoeting, inspiratie en samenwerking centraal konden staan. Het resultaat was een doordacht en gevarieerd programma, ingericht bij Stormkop op de droogdokkensite. Stormkop is lekker open, eigenwijs en creatief, misschien een beetje zoals ons departement?

Het voormiddagprogramma bood ruimte voor inspiratie, inhoud en verdieping. Na een korte inleiding door Rik zelf, nam Carla Havermans ons mee in de wereld van neurodivergentie op het werk en

Het juttien leverde een mooie buit op die Rik omtoverde tot een kunstwerk.

in bibliotheken. Haar inzichten boden herkenning en nieuwe perspectieven. Vervolgens bracht collega Toon Calders (UAntwerpen) een boeiende lezing over artificiële intelligentie, een thema dat onvermijdelijk steeds dichterbij onze dagelijkse praktijk komt.

Na een heerlijke vegetarische lunch van Fourage verschoof de focus naar ontspanning en verbinding. Na een sitesafari waarin we meer leerden over Stormkop en de site, konden collega's kiezen uit drie activiteiten: een Van Gogh-schilderij maken met collega Joke, juttien langs de Schelde met een creatieve vertaling naar een kunstwerk, of koken met Nour. De ene activiteit viel al wat meer in de smaak dan de andere, maar overal zat de sfeer goed – en dat was uiteindelijk waar het om draaide.

De dag werd smakelijk afgerond met een proeverij van de kookworkshop, een moment waarop iedereen nog even kon napraten en genieten.

Met deze eerste Teamdag legde Rik niet alleen de basis voor een nieuwe traditie, maar ook voor een manier van samenkomen die perfect aansluit bij wie we zijn als departement: leergierig, betrokken en verbonden. Uit de bevraging achteraf bleek ook duidelijk dat de collega's het nieuwe concept weten te smaken.

Een volgende editie krijgt opnieuw een dagvullend programma, met op veelvuldig verzoek in de voormiddag TED-talks door eigen collega's en teambuildingsactiviteiten in de namiddag.

CAFKA's & koffiekoeken

Een paar maanden na zijn aantreden als hoofd-bibliothecaris, nam Rik het initiatief om 'Cafka'-gesprekken te organiseren: open, informele dialoogmomenten, vrij voor alle medewerkers van de bibliotheek. Zoals Rik het in zijn eerste uitnodiging poneerde: "De bedoeling: precies 60 min. bij een koffie/kop chocolademelk en een boterkoek 'vrijblijvend' nadenken, afstemmen, discussiëren etc. over onderwerpen die af en toe een beetje buiten de dagelijkse focus liggen (gewoon aanwezig zijn en luisteren kan natuurlijk ook!)."

Wat deze gesprekken bijzonder maakte, was het feit dat ook pittige thema's en oprechte bezorgdheden werden aangesneden. Rik zorgde voor een laagdrempelige manier om deze topics te bespreken, bij een koffie en ontbijtkoek. Verspreid over verschillende momenten en campusbibliotheken en met telkens

andere accenten in de thema's, vormden de Cafka-gesprekken een waardevol overzicht van wat er leeft binnen de organisatie. Van 2023 tem 2025 hield Rik jaarlijks zo'n 4 cafka gesprekken over verschillende thema's.

Door deze aanpak werd niet alleen kennis gedeeld, maar beoogde Rik ook een sterker gevoel van verbondenheid en wederzijds begrip, maar vooral 'elkaar beter leren kennen'. De Cafka-gesprekken waren dan ook een reflectie van hoe Rik zichzelf als leidinggevende positioneerde: een bibliothecaris die de werking van de bibliotheek als een gedeelde verantwoordelijkheid zag, waarbij luisteren minstens even belangrijk was als sturen.

Bedankt voor de knabbels en babbels! ■

THEMA'S IN DE KIJKER

- Welzijn in de bibliotheek en op het werk
- De bibliotheek als derde plek
- Welbevinden, veiligheid en duurzaamheid
- Kunst in de bib
- De zomer van 2024: hitteplan
- Neurodiversiteit
- Bib in beweging
- Toekomstbouwers

Rik biedt een luisterend oor aan studenten op het Studentenoverlegcomité (© Bernd Hendrickx, 2023)

Altijd paraat voor de studentenraad

TEKST BLOMME VAN HUL, NAMENS DE STUDENTENRAAD

Met Rik samenwerken voelde voor de studenten aan als een ademtocht na onder water gezeten te hebben. Hoeveel er ook op ons afkwam, binnen onze studie of ons mandaat; telkens wanneer de vraag kwam naar "nog eens samenzitten, met koffie uiteraard" was het vechten voor een plekje.

Rik is één van de weinige mensen die onvoorwaardelijk luisterde naar ons verhaal, of er nu een concrete oplossing voor bestond of niet; en indien er geen oplossing was, werd er nog steeds naar een alternatief gezocht.

De bibliotheek, de thuis van zovele studenten, zal nooit meer hetzelfde zijn zonder Rik. Of ze hem nu kenden of niet, iedere student zal zijn afwezigheid voelen als een gemis.

Namens de studentenraad – en breder, de gehele studentenpopulatie – wensen we Rik het pensioen toe dat hij verdient; en wat een mooi pensioen is dat. ■

Een hedendaagse Reynaert

TEKST BJÖRN RZOSKA, DIENSTHOOFD PUBLIEKSDIENSTEN STADSCAMPUS

Over Rik, Heer der Boeken en Bewaarder der Vossenkunst

In een land niet ver van Schelde en toren,
waar geleerden hun wijsheid verloren
tussen boeken, data en digitale mist,
zat Rik, die elke vos bij naam had gekend, beslist.
Hij was geen gewone hoveling van het hof,
geen ridder met lans, geen priester met lof,
maar Heer der Bibliotheken, hoeder van schrift,
waar kennis en stof elkaar vinden in drift.
Men fluistert: departementshoofd, zo heet zijn ambt,
waar hij stuurt met beleid en met zachte handklamp,
over archieven oud en servers nieuw,
waar zelfs de duivel een DOI aan toekennen zou.

Doch zie! Zoals eens Reynaert de koning bedroog,
met listen zo scherp als een vossenboog,
zo danst ook Rik tussen waarheid en schijn,
waar Open Science en beleid samen zijn.
Hij spreekt van Open Access, vrij voor elk oog,
maar bewaakt tegelijk wat verborgen bewoog;
want wie alles ontsluit en alles verklaart,
verliest soms de macht die stilte bewaart.

“Ach,” sprak hij eens, in een zaal vol gezwets,
“de vos leerde mij meer dan dit modern gekwets.
Want AI en data, hoe slim ook gedacht,
zijn nog steeds maar knechten van list en van macht.”
En zo zat hij te midden van boeken en bytes [bites],
met Reynaert als gids door academische rites,
waar manuscripten fluisteren in oude taal,
en dashboards schreeuwen om een KPI-verhaal.

De hovelingen rondom, elk met hun rol,
ICT, RIVA en raden zo vol,
bakken plannen in schema's en grafiek,
maar Rik grijnst stil — want hij kent het publiek:
“Wie cijfers aanbidt en modellen gelooft,
heeft nooit naar de streken van Reynaert gehoor'n.
De waarheid, mijn vrienden, ligt zelden in lijn —
zij kronkelt en lacht... zoals vossen dat zijn.”

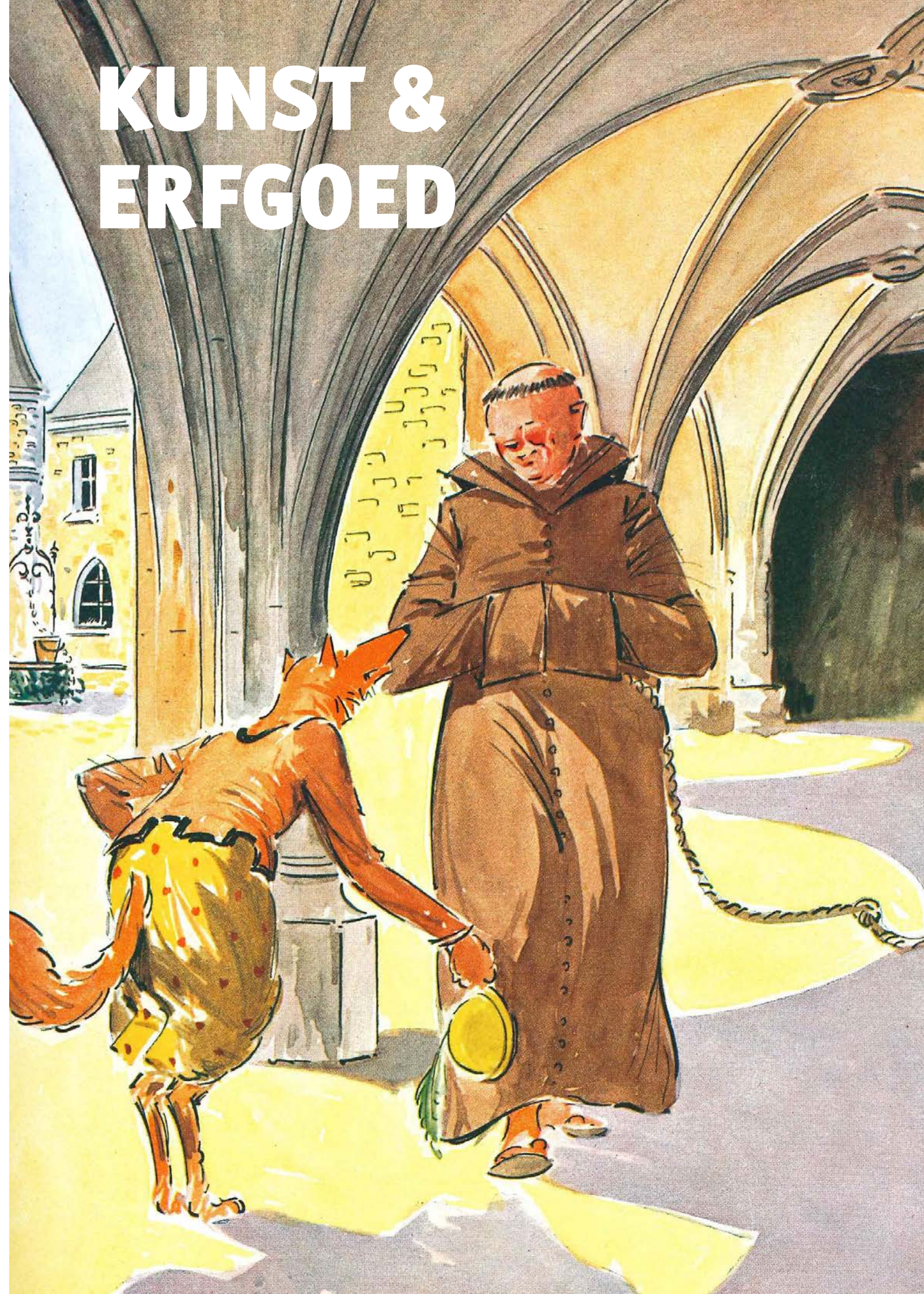
Men noemde hem ooit cultuurman, bibliothecaris,
directeur, professor — ja zelfs archivaris,
maar dat zijn slechts maskers, zoals dieren ze dragen
wanneer zij hun ware bedoelingen verhagen.
Want diep in zijn werk, bij tekst en verhaal,
blijft hij de verteller, de vos van de taal.
Niet enkel beheerder van kennis en kast,
maar meester van betekenis — scherp en belast.

En zo eindigt dit stuk, met een knipoog en lach:
Wie denkt dat Rik slechts een manager mag,
een hoofd van een dienst, een stuurman op zee —
begrijpt nog niets van de vos in hem mee.
Want waar Reynaert ooit de koning bedroog,
met woorden die sneden en waarheid die vloog,
daar leeft in Antwerpen, tussen archief en zaal,
een moderne vos... in academische taal.

Moraal (zoals het hoort):

Wie kennis beheert zonder list of verbeelding,
is slechts een boekhouder van stoffige mededeling.
Maar wie, zoals Rik, de vos blijft verstaan,
kan zelfs in beleid nog verhalen laten gaan.

KUNST & ERFGOED

Sculptuur 'Touch the Clouds' van Luk van Soom (2007) op binnenplaats Stadscampus (© Louis Cartier, 2022)

Een nobel afscheid

TEKST HERMAN VAN GOETHEM, VOORMALIG RECTOR EN HUIDIG VOORZITTER KUNST OP DE CAMPUS

Reynaert... Als koning Nobel rector was geweest, dan kreeg hij maandelijks bezoek van een opgewekte Reynaert. Niet de sluwe vos uit het verhaal, wel de onvermoeibare. Een Reynaert met een fijne Wase tongval, uiteraard. Die snel sprak, want het uur was kort en de agenda lang. En zoals de vos uit het epos onderweg halt hield bij een bont gezelschap van dieren, zo had Rik tegen de tijd dat hij mijn bureau bereikte alweer een halve universiteit, enkele erfgoedinstellingen, een netwerk van bibliotheken, een handvol tentoonstellingen en een paar internationale contacten bezocht.

Dan volgde het verslag. Over oude gebouwen en nieuwe balies, over handschriften en studenten, over gebruikersenquêtes en openingsuren, over zijn sterke team, over artificiële intelligentie, over Joyce en Lumumba, over erfgoed, kunst op de campus, ANET, tentoonstellingen, digitalisering en samenwerking. En over schandelijk dure abonnementen. Steeds weer verbaasde mij de breedte van zijn blik. Want achter onze hoofdbibliothecaris gaat een gedreven intellectuele duizendpoot schuil die moeiteloos

schakelt tussen databanken en oude drukken, tussen academisch erfgoed en de steeds wijzigende noden van studenten en onderzoekers, tussen strategische dossiers en leuke expo's.

En telkens dacht ik: hoe krijgt één mens dit allemaal in één uur verteld? Maar Rik slaagde daarin. Niet omdat hij zaken vluchtig behandelde, integendeel. Elk punt was voorbereid, gedocumenteerd en doordacht. De agenda's die hij meebracht waren kleine universa op zichzelf. Wie ze las, kreeg meteen een beeld van alles wat hij in beweging zette en mee droeg. Zelf was ik nadien soms aan een dutje toe, maar dat is eigen aan de leeftijd.

Zijn agenda's zijn kleine universa

Nu verlaat Rik de universiteit. Maar wie hem kent, weet dat hij onmogelijk afscheid kan nemen van de wereld van boeken, verhalen, erfgoed en cultuur. Het pensioen zal voor

hem geen epiloog zijn, maar een nieuw hoofdstuk. Er wachten nog publicaties, lezingen, vergaderingen van het Reynaertgenootschap, ontdekkingen in antiquariaten en bibliotheken, en ongetwijfeld nieuwe verhalen om te vertellen.

Maar bovenal wens ik hem tijd toe. Tijd voor zijn echtgenote, die hem al die jaren met liefde en geduld heeft begeleid. Tijd voor zijn kinderen, op wie hij terecht trots is. En tijd voor zijn kleinkinderen, die hem inmiddels een nieuwe en bijzondere rol van opa hebben geschonken. Ik twijfel er niet aan dat zij zullen opgroeien met dezelfde liefde voor verhalen, nieuwsgierigheid en verwondering die hun grootvader kenmerken.

Beste Rik, dank voor alles wat je voor de Universiteitsbibliotheek hebt betekend. Geniet van dit nieuwe hoofdstuk. Moge het gevuld zijn met gezondheid, vriendschap, familiegluk, boeken en intellectuele avonturen. En mocht Reynaert ooit nog eens door het Waasland trekken, dan weet ik zeker dat jij hem zou inpalmen en op de goede weg zetten. ■

512 KB nalatenschap

TEKST DANIËL ERMENS, ACADEMISCH ERFGOED

The Olivetti M15 portable Personal Computer is the answer to your computing problems even when you are out of the office,” beweert de brochure met technische specificaties van deze computer, die bovendien ‘a truly portable PC both in weight and size’ is. Akkoord, hij is draagbaar, maar hij weegt wel vijf kilo en is zeven centimeter dik. Aan beide zijkan-ten kan een 3,5 inch diskette worden ingestoken en het toetsenbord kan uit de laptop worden gehaald om hem iets verder van het scherm te plaatsen (of zoals de brochure het noemt: ‘ergonomic design’). De opslagcapaciteit is ook niet meer wat we tegenwoordig verwach-ten van een computer: 16 KB ROM-geheugen en 512 KB RAM-geheugen.

Vol verwondering lezen we hoe een laptop er veertig jaar geleden uit zag. Het is precies deze verwondering die het bewaren van zulke apparaten interessant maakt. De mens kijkt met de ogen van zijn tijd naar de wereld. Wat hij kent is normaal en hij ziet vaak over het hoofd hoe we geraakt zijn waar we vandaag staan. Daarom is het van groot belang om academisch erfgoed te verza-melen, te bewaren en te ontsluiten om de band met ons (wetenschappelijk) verleden niet helemaal te verliezen.

Elk object in de collectie academisch erfgoed van de Universiteit Antwerpen vertelt een verhaal. Dat verhaal vertellen we graag. Een object dat in de collectie komt zonder verhaal is een incompleet object. Donateurs worden daarom altijd gevraagd om de context waarin het object heeft gefunctioneerd, welk onderzoek ermee is gedaan, en wat de geschiedenis van het object is door te geven. De Olivetti-laptop, bijvoorbeeld, vertelt het verhaal van een jonge onderzoeker aan het einde van de jaren 80, die verwonderd was dat de dieren vroeger konden spreken.

Een object zonder verhaal is een incompleet object

Maar niet alleen de tijd waarin de computer is ge-bruikt is interessant voor het verhaal. Ook de context waarin een object wordt geschonken voor het acade-misch erfgoed is onderdeel van het verhaal. De jonge onderzoeker is nu bibliothecaris en heeft het einde van zijn rijkgevulde, professionele loopbaan bereikt.

Daarom heeft hij besloten om de Olivetti-computer, met al zijn herinneringen, onder te brengen in de com-putercollectie van het aca-demisch erfgoed, in plaats van hem weg te gooien. Op deze wijze krijgt de laptop een tweede leven als object dat kan dienen voor on-derzoek en onderwijs aan de Universiteit Antwerpen.

En dan zijn er nog de verhalen die nauw verbonden zijn met de laptop. Zoals bijvoorbeeld de spanning die de jonge onderzoeker moet hebben gevoeld toen hij voor de eerste keer op de knop met het woord ‘stampa’ druke op het Italiaanse toetsenbord, waar ook nog ‘blocca maiusc. (=maiuscola) en ‘immissis’ opstonden. Of de schijnbaar vossensluwe verhoging van het aantal fte’s voor de stafmedewerker academisch erfgoed van 0,4 naar 0,5 zodat er voor het werk aan het academisch erfgoed meer tijd besteed kon worden. Want de uren werden eerst verhoogd, zodat de bibliothecaris er zeker

van kon zijn dat er voldoende werktijd zou zijn om de laptop en alle andere objecten, die hij daarna aan het academisch erfgoed zou gaan schenken, te beschrijven.

Tot slot is er het levensverhaal van de jonge onderzoe-ker zelf. Hij schopte het tot hoofdbibliothecaris van het Departement Bibliotheek en Archief van de Universiteit Antwerpen en in die functie heeft hij veel voor het aca-demisch erfgoed gedaan. Zonder hem was er nooit een prijs van de Raad Dienstverlening gekomen voor Marc Demolder en was de zichtbaarheid van het academisch erfgoed minder groot geweest, want hij besprak het in al zijn gesprekken met de rector, het beheer van de ge-bouwen en in de facultaire bibliotheekcommissies. Zo werd niet alleen de Olivetti-laptop een stukje van het verhaal van het academisch erfgoed, maar werd ook het academisch erfgoed een stukje van het verhaal van Rik Van Daele. ■

Kunst in de bibliotheek

Onder Rik werd een – hopelijk lange – traditie van Kunst in de bib geïnitieerd. We staan graag even stil bij de huidige selectie.

TEKST & BEELD KAREN ANDREE, EXPERT COLLECTIEREGISTRATIE

ALLÉGORIE DE LA PEINTURE (AVEC LES STIGMATES)

XAVIER TRICOT (°1955) | OLIEVERF OP DOEK (1990)

Leeszaal Taal- en Letterkunde

Oorspronkelijk was het idee voor de leeszaal T&L één van kleureninjectionen, dat heeft de leeszaal nodig vonden we. Het grisaillewerk – logischerwijze alle kleur ontbrekend – van de kunstenaar Xavier Tricot lijkt echter voorbestemd voor deze ruimte. Het heeft jaren in lokaal S.A.088 gestaan. Verplaatst naar de ruimte ernaast kwam het dicht bij zijn eindbestemming; het was slechts een kwestie om het te laten ‘verrijzen’. Daar, ter plekke in de lucht, versmelt het grijze werk met zijn tweede drager, de betonnen muur; de rode ‘stigmata’ vertonen

opvallende gelijkenissen met de achtergebleven bekistingsgaten.

Bijzonder is dat ook de inhoud aansluiting vindt bij het thema: het werk heet Allégorie en doet dus denken aan een stijlfiguur – in de beeldende kunst – maar ook de literatuur. De kunstenaar vraagt zich in zijn oeuvre veelvuldig af wat realiteit betekent, het is zijn Leidmotief: de kern van het werk verwijst naar de ultieme vraag wat schilderkunst eigenlijk is. De stigmata (uitgedrukt via de met kurk toegebrachte rode stempels) ver-

wijzen naar het algemene lijden van de kunstenaar om dit te ontdekken.

Trekken we dit nog verder door, dan zien we een beetje de lijden van de student, als een erkenning van wat daar in de leeszaal gebeurt, of om het positiever te benaderen: de scheppende student, met zijn zorgen en twijfels. Net zoals de scheppende kunstenaar.

Het schilderij van de schilder Tricot is een gift van André Bollen, oprichter van uitgeverij Pandora. Bollen kreeg het schilderij op zijn beurt van de kunstenaar. Het op hangen van het werk beschouwt Tricot als een postuum eerbetoon aan zijn vriend. De schilder kennen we verder ook als Ensor- en Spilliaert-auteur, en als schrijver van poëzie en theater.

“Dat dit werk in een ruimte hangt waar de letteren knetteren is voor mij een waar genoegen.”

- Xavier Tricot

Allégorie de la peinture (avec les stigmates) - Xavier Tricot (1990)

GILGAMESH

LUTGART VERDONCK (°1952) | WERK IN GEMENGDE TECHNIK – SCHILDERING/COLLAGES (1997-1998)

Leeszaal Taal- en Letterkunde

Gilgamesh – met de h volgens de kunstenaars – is een niet-figuratieve interpretatie van het beroemde epos. Dit heldenverhaal is een van de oudste literaire werken opgetekend op twaalf kleitabletten en gevonden in de bibliotheek van de Assyrische koning Assoerbanipal.

De kunstenaar Verdonck beleefde, in de jaren 90 alvast, een fascinatie voor de algemene archetypische held, aangewakkerd door een vergelijkende mythologiestudie. De held met 1000 gezichten van Joseph Campbell. Niet zozeer door diens daden, maar wel door de innerlijke reis die hij doormaakt om tot een gelouterd en weldoend persoon te verworden.

Ze vertaalde dit epos naar een formatie van het Feestdagenicoon,

een orthodox-christelijke afbeelding van de twaalf belangrijkste liturgische feestdagen, geordend rond een centrale afbeelding van de Verrijzenis. Ook de kleitabletten bestaan uit twaalf exemplaren.

Elke aparte schildering met zwarte lijnverf, soms met collage voor het reliëf-effect, toont een fase in de reis van Gilgamesh. Het markante turkoois als achtergrond was een zoektocht en is geïnspireerd op geëmailleerde tegels uit Mesopotamië.

Dit is geen esthetisch gemakkelijk werk en kan zelfs verwarren. Het toont een grote moed om ultiem figuratieve concepten en elementen (halfgoden, personen en iconen) in een abstracte beeldtaal om te zetten.

“Omdat ik niet figuratief werk vragen de afzonderlijke taferelen en het geheel een aandachtig inlevingspatroon van de kijker.”

- Lutgart Verdonck

Om dit alles beter te kunnen begrijpen zou een bijhorende legende bij het kunstwerk zeker in de toekomst een grote meerwaarde kunnen betekenen.

Het werk komt niet uit de reservecollectie, maar is een afgestoten bruikleen van IOB. In 2001 maakte het al deel uit van de expo “De eigen-zinnige taal van het beeld”, in de bibliotheek van het UFSIA. Toenmalig bibliothecaris Ludo Simons kocht het werk aan voor de bibliotheek. ■

Een Russisch Feestdagenicoon

Gilgamesh - Lutgart Verdonck (1997-1998)

TER APEL & NOGENT-SUR-SEINE

KAREL ROELANTS (°1921-†1999) | KRIJTTEKENINGEN (1988 EN 1989)

Diensttraphal

Deze twee werken maken uiteenlopende reacties los. De werken zijn verkleurd, maar dat is eigen aan de natuurlijke veroudering. Het medium zelf is in opmerkelijk goede staat, maar de drager verdraagt ouderdom.

We zien niet zomaar twee 'willekeurige' tekeningen. De kunstenaar Roelants wil de tekenkunst ontheffen uit een ondergeschikte rol, onder het juk van de schilderkunst of andere kunsten waarvoor het vaak als studie of voorbereiding wordt gezien. De 'lijn' heeft bij hem een officiële status.

De werken bestaan uit een abstraherend lijnenspel in een poëtische compositie. Maar waarom voelt dit zo? Omdat elke lijn die gezet wordt een tekenlijn betreft, en geen ondersteunende lijn. Arceringen dienen niet om picturale of sculpturale illusies op te roepen; wel om het voorwerp of de gestalte in de vlakke van de tekening te organiseren. Of: arceringen dienen niet om schaduw na te bootsen. De arcering IS het object. Het effect doet een beetje denken aan het pointillisme. Een echt dieptegevoel ontbreekt.

De meting met de schilderkunst vertaalt zich ook in de grootte van de werken die monumentaal zijn

en door Roelants zelf 'atelierwerken' werden genoemd. Fascinerend daarbij is de scheppingswijze. Als demonstratie van het tekenen op grote dimensie werden de basiscontouren publiekelijk in een exact twintig minuten – durende seance onder muzikale begeleiding vastgelegd, waarna de afwerking in het atelier verder gebeurde.

Het zal dus niet verbazen dat Roelants een intellectueel en spiritueel kunstenaar genoemd kan worden. De twee tekeningen behoorden tot een vierluik 'Ecologie als dualiteit', waarbij deze twee werken respectievelijk het linker- en rechterpaneel vormden en een tegenstelling symboliseren (natuurlijke versus technologische

invloed). Inhoudelijke interpretaties van de werken kunnen zowel in een profane als een christelijke context worden beschouwd.

"Samen maken zij twee hoofdmonumenten uit van de beschavingsgeschiedenis"*- Karel Roelants*

In 1997 werd onder Ludo Simons (UFSIA) beslist tot aankoop van de werken. Beide panelen hingen toen al als bruikleen in de leeszaal van de centrale bibliotheek. Lange tijd stonden ze doelloos in de diensttraphal op de derde verdieping. Met het ophangen van de werken in de traphal komen ze opnieuw tot hun recht.

Ter Apel (boven) & Nogent-sur-Seine (onder) - Karel Roelants (1988-1989)

Arty Farty Library

TEKST KAREN ANDREE, EXPERT COLLECTIEREGISTRATIE

Na mijn 'uitstekende' recensie over Trudi's kunstwerken, werd ik benaderd om nog eens een poging te wagen (ofschoon ik expres verwarrend twee bureaus heb en nagenoeg onvindbaar ben, weet men mij toch te vinden).

Ik vond het deze keer wel moeilijker: ik kende Trudi al veel langer, en wij wisten van onze liefde voor kunst, hadden daar op evenementen ook al persoonlijke en geanimeerde gesprekken over. Bij Rik was dat, door omstandigheden, minder het geval. Het is dus eigenlijk een schot in het duister, maar goed. Ik zal me enigszins uit deze positie redden door het deze keer geen recensie te noemen, maar eerder een 'Beobachtung'.

Rik geeft me niet veel munitie. Zijn kast is heel 'plain', geen tierlantijntjes of poespasjes. Geen kleur. Het is alvast geen nastreven van perfectie, een poging tot overdonderen evenmin. Het is het tegenovergestelde van 'barokkerig', waarin de overdaad probeert te overtuigen van een zienswijze. Het is een vacuüm in plaats van een horror vacui. Letterlijk, de flessen zijn opgedronken en ik moet goed kijken of er wel nog iets in zit. Opvallend: Riks kast heeft als enige het deksel deels voorgeschoven, als een voile de fragiele inhoud beschermend. Aan de binnenkant staat voor de voorzichtige ingewijdene nog de verwijzing naar zijn inspiratiebronnen.

We zien een statige Eiffeltoren. En grappige en ontroerende brieffragmentjes, niet te zorgvuldig uitgeknipt, maar wel gebalanceerd opgekleefd.

Mijn eerste conclusie: Rik is vooral trouw aan het solidaire van de wedstrijd. En er is enigszins wat onderzoek aan de orde. Geen luie kijkers bij deze. De kast van Rik: dat is de heilige graal. Hij roept: loop voorbij, loop voorbij, ik ben het niét. Geen impressionisme, maar literair expressionisme. Wil ik Rik begrijpen dan ga ik toch actief iets moeten doen.

Zo gezegd zo gedaan, ik bestel gezwind het werk waarop zijn kast geïnspireerd is: Bart Moeyaerts 'Een ander leven'. Zijn tweede inspiratiebron is een gedicht 'Totaal witte kamer' van Gerrit Kouwenaar.

Van die gezwindheid blijft intussen niet veel over. De werken zijn best confronterend: voortschrijdende tijden en onevenaarbare liefdes. Het oerthema van kind-ouderliefde die mijns inziens nog sterker is dan de ouder-kindliefde. Een heel intiem, mooi en poëtisch voyeurisme. En van een herkenbaarheid.

Wat blijkt, zijn inspiratiebron kan geen ingewikkelde keuzes verdragen. Het is eenvoudig, uitgekleed en vooral ingetogen. Rik bevestigde dit mooi tijdens zijn laatste pleidooi op de AUHA-teamdag: 'het imperfecte, het onaffe en het gerafelde'. Ik herken hem en ik snap het helemaal.

Dit werk is, vermoed ik, uiteindelijk sublimerend: ik denk dat er na Arty Farty terug wijnflessen in komen. Kwestie om het vierende terug in evenwicht te brengen met de zwaarte.

Riks inzending voor Arty Farty Library (2026)

Een recent ontdekt Reynaert fragment

Het zogeheten Rikaert hoofdstuk en zijn plaats binnen de Reynaert traditie

TEKST PROF. DR. REINHARD VON SLAUCHENFUCHS
MET DANK AAN MARC BOGAERT

Ontdekking en situering

Het hier gepresenteerde fragment kwam recent aan het licht bij het onderzoek van een tot dusver ongeïnterpreteerde convoluut. Bijzonder is dat het fragment deel blijkt uit te maken van een voorheen onbekend incunabel, in 1483 gedrukt in de officina van Arend de Keyser in Gent, maar duidelijk gebaseerd op een oudere literaire tekstlaag. Taalgebruik, thematiek en versbouw wijzen op een ontstaan binnen de dertiende of veertiende eeuwse Reynaert traditie, die in deze vroege drukvorm kennelijk een laatste, hybride fixatie heeft gevonden. Het fragment sluit narratief direct aan bij de bekende bode episodes met Bruun en Tybeert en situeert zich duidelijk vóór het optreden van Grimbeert. De tekst lijkt aldus een tot nu toe ontbrekende schakel te vormen in de reeks mislukte gezantschappen die vooraf gaan aan Reynaerts verschijning aan het hof van Nobel.

Een nieuwe bode: Rikaert

De introductie van Rikaert als gezant vormt een opvallende uitbreiding van het klassieke personagearsenaal. In tegenstelling tot zijn voorgangers is Rikaert geen krijger, geen hoveling en geen dier dat door fysieke kracht wordt gekenmerkt. Integendeel: hij wordt uitdrukkelijk getypeerd als boekenverzamelaar en bewaarder van schriftelijk materiaal. Zijn identiteit is die van een bibliothecaris avant la lettre, wat hem tot een uitzonderlijke figuur maakt binnen het Reynaert universum. Deze keuze heeft belangrijke narratieve consequenties. Waar Bruun en Tybeert

bezwijken voor fysiologische verleiding — respectievelijk honing en muizen — is Rikaert ongevoelig voor zinnelijke of materiële lokmiddelen. Zijn valkuil ligt elders: in zijn epistemisch verlangen, zijn bijna moreel geladen plichtsgevoel tegenover het boek en de kennis die het bevat.

De Madoc als intellectuele valstrik

Reynaert, de meester-manipulator, herkent dit onmiddellijk en past zijn strategie dienovereenkomstig aan. Hij hanteert deze keer geen zinnelijke verlokking, maar een intellectueel lokaas. Dit is een briljante variatie op de middeleeuwse topos van de vanitas en cupiditas. Hij biedt Rikaert geen voedsel of bezit aan, maar een manuscript: de legendarische Madoc, voorgesteld

als een werk van uitzonderlijk gezag en ouderdom. Filologisch gezien functioneert dit boek als een klassieke pseudo auctoritas: een tekst die zijn prestige niet ontleent aan controleerbare inhoud, maar aan naam, belofte en reputatie. Het dreigende versnipperen van de Madoc door Reynaert vormt de kern van de morele pressie op Rikaert. Waar de eerdere bodes hun eigen hebzucht volgen, offert Rikaert zichzelf op in naam van behoud en integriteit van de codex. Zijn beslissing om het boek te redden en te bewaren is geen uiting van naïviteit of overmatige kenniszucht, maar van professioneel en moreel plichtsbesef. Hij kiest niet voor persoonlijke veiligheid, maar voor conservering — een keuze die professioneel juist is, maar narratief fataal.

Bureaucratische inertie en verantwoordingsethiek

Een tweede opvallend element in het fragment is de uitgesponnen reeks weigeringen aan het hof van Nobel. Elk dier formuleert een andere reden om het gevaarlijke gezantschap te ontlopen, waardoor het hof wordt voorgesteld als een gemeenschap die uitmunt in verantwoordelijkheidsoverdracht. Deze scène laat zich lezen als een satirische uitvergroting van proto bureaucratische besluiteloosheid: men beraadslaagt, argumenteert en wikt, maar handelt niet. Men schuift het probleem Reynaert voor zich uit. Tegen deze achtergrond krijgt Rikaerts aarzende maar uiteindelijk plichtsgetrouwe aanvaarding extra gewicht. Het zorgt ook voor een humoristisch contrast. Zijn herhaaldelijke “enerzijds... anderzijds...” markeert geen lafheid, maar een ethiek van afweging en zorgvuldigheid. De tekst suggereert daarmee een breuklijn tussen falende ridderlijke daadkracht en een meer reflexieve, bijna humanistische vorm van verantwoordelijk handelen.

Betekenis binnen de Reynaert cyclus

Indien het fragment als authentiek wordt aanvaard — of althans als product van een vroege creatieve omgang met de Reynaert stof — verrijkt het de cyclus op betekenisvolle wijze. Reynaert blijkt hier niet alleen meester in het exploiteren van lichamelijke zwakte, maar ook in het misbruiken van epistemologische honger en intellectuele idealen. Rikaerts falen is niet het

gevolg van een verkeerd moreel kompas, maar van de tragische botsing tussen een coherent beroepsethos en een machtsstructuur die dat ethos doelbewust instrumentaliseert. In die zin is Rikaert geen komisch slachtoffer, maar een ernstige en herkenbare anti held: iemand die precies doet wat van hem verwacht wordt, en juist daardoor kwetsbaar wordt. Het fragment verrijkt de Reynaert traditie met een reflectie op de ethiek van het bewaren zelf — een thema dat, eeuwen na de vermeende totstandkoming van deze tekst, niets aan actualiteit heeft ingeboet.

Slotbeschouwing

Het zogeheten Rikaert hoofdstuk laat zich lezen als een uitzonderlijke uitbreiding van de Reynaert traditie, waarin niet het lichaam maar het intellect centraal staat. Het fragment toont een vos die ook de zorgzame, plichtsbewuste mens weet te misleiden, en een bode die in zijn opdracht als gezant faalt door zijn eigen integriteitsideaal. Daarmee sluit de tekst niet alleen perfect aan bij de satirische kern van het epos, maar spreekt zij ook verrassend direct tot een modern publiek — in het bijzonder tot wie zijn leven wijdde aan boeken, ordening en zorg voor het geschreven woord. ■

Bekijk [hier](#) het authentieke Rikaert fragment

Waarderingsproject

Naar een duurzame toekomst door collectie-waardering, samenwerking en participatie

TEKST TINE D'HAEYERE, KUNST OP DE CAMPUS

De Universiteit Antwerpen beschikt over een indrukwekkende collectie van moderne en hedendaagse, vooral Belgische kunst van meer dan 1800 kunstwerken. Met dit participatieve waarderingsproject willen we - aan de hand van stuurgroep- & partneroverleg, interviews met spilfiguren en waarderingsessies samen met partners - gefundeerde aanbevelingen doen voor een toekomstbestendig collectiebeheer en -beleid. Het project resulteert in januari 2027 in een slotsymposium voor het brede publiek.

Interviews

Een belangrijk doel van dit project is om zoveel mogelijk contextinformatie over de collectie te verzamelen aan de hand van interviews. Geïnterviewden zijn voornamelijk voormalige voorzitters en leden van de Kunstcommissie en Adviesraad, met uiteraard co-founder van de collectie, Ernest Van Buynder, als onuitputtelijke informatiebron. Er werden ondertussen al 8 personen geïnterviewd, en samen met reeds bestaande opnames beschikken we nu over meer dan 28 uur aan interviews.

Partners & universiteitscollecties

We werken samen met 10 externe partners uit de regio en uit Vlaanderen, waarvan 3 museale instellingen met verwante collecties (Middelheimmuseum, M HKA, KMSKA), 4 niet-museale organisaties met semi-publieke collecties (Provincie Antwerpen, Provincie Oost-Vlaanderen, KU Leuven, Warp) en 3 organisaties met eveneens relevante ervaring in waarden (CKV, Erfgoedlab Antwerpen en Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen).

Het uitwisselen van expertise, deelname aan waarderingsessies en bevorderen van samenwerkingen staat centraal. Er vonden in de eerste fase al 3 partnerbijeenkomsten plaats waarin we kennis maakten met elkaar, het project, de collectie en de werking van Kunst op de Campus.

 4
waarderings-
sessies

 10
partnerinstellingen

 >1.800
kunstwerken

We lieten ons tijdens het traject ook inspireren door andere universiteitscollecties en brachten plaatsbezoeken aan KU Leuven, ULiège Musée Sart Tilman, VU Amsterdam en Erasmusuniversiteit Rotterdam.

Waarderingsessies

Op 29 januari 2026 vond een pilootwaarderingssessie plaats voor de deelcollectie 'reservecollectie'; de stukken in depot. Deze sessie gaf ons de kans om het gekozen waarderingsmodel van "Op de Museale Weegschaal" te verfijnen. Daarnaast bood het een ideaal moment om

PERIODE

1 maart 2025 - 31 januari 2027

PROMOTOR | CO-PROMOTOR

Rik Van Daele | Hélène Verryke

STUURGROEP

Herman Van Goethem, Rik Van Daele,
Hélène Verreyke, Karen Andree, Ines Van
Meerbeek, Tine D'haeyere

EXTERNE FINANCIERING

Projectsubsidies Vlaamse Overheid,
Cultureelerfgoeddecreet

PROJECTCOÖRDINATOR

Tine D'haeyere

ONDERSTEUNING

Karen Andree, Maartje De Wilde, Katrin
Verboren, Caroline Morjaen, Ines Van
Meerbeek (Rubi), Mieke Diels (Rubi)

 28
uur aan inhoud

 8
geïnterviewden

met de partners best practices over deze deelcollectie uit te wisselen rond behoud & beheer, en beleidsvragen te stellen.

De volgende 3 waarderingsessies willen we benutten om mee richting te geven aan het nieuwe verzamelbeleid, rekening houdend met het nieuwe 'Mission Statement' dat tijdens dit project werd geformuleerd. We focussen op enkele deelcollecties: recente aanwinsten, de interne uitleencollectie, en kunstwerken gelinkt aan de universiteit en het lokale netwerk.

Valorisatie in onderwijs

Het project kreeg een plek in 5 vakken van de Faculteit Ontwerpwetenschappen (binnen de opleidingen Conservatie-Restauratie, Erfgoedstudies en Interieurarchitectuur), concreet gericht op participatie, publiekswerking en conservatie-restauratie.

We beogen een blijvende integratie in diverse opleidingen binnen UAntwerpen en ambassadeurschap te kunnen uitwerken rond kunstwerken uit de collectie door studenten, docenten en personeel.

TUSSENTIJD'S RAPPORT		
Rik Van Daele als promotor		
COMPETENTIE	OMSCHRIJVING	SCORE
Pioniersrol	Je slaagde er als eerste in om een project met externe financiering binnen te halen voor DB&A, een primeur!	Uitstekend
Doorzettingsvermogen	Je schreef onder grote tijdsdruk tijdens de maand juli 2025 een subsidiedossier en wist er maar liefst 10 externe partners voor te engageren. Het dossier werd na een her-nieuw versie goedgekeurd voor fase 1. We dienden een dossier in voor fase 2, wat het aantal ingediende dossiers op maar liefst 3 bracht. Het project werd voor een termijn van twee jaar goedgekeurd. Deze uitputtingslag getuigt van een extreme volharding en doorzettingsvermogen.	Uitstekend
Netwerker	Je kon putten uit je uitgebreide netwerk van contacten, niet enkel uit het Waaslandse veld (met partners Warp en Provincie-Oost Vlaanderen), maar ver daarbuiten.	Uitstekend
Stuwende kracht	Je kon me telkens dat duwtje in de rug geven, steeds met de focus op het einddoel en de te behalen doelstellingen.	Uitstekend
Klankbord	Je nam de tijd tijdens ons maandelijkse overleg en ook buiten deze geïjkte momenten, om te luisteren hoe het project zeldzame eigenschap die door ondertekende enorm werd gewaardeerd.	Uitstekend
Stimulator	Ik wil je bedanken voor je vertrouwen in mij als onderzoeker, voor de vrijheid en voor de vele inzichten die je me gaf.	Uitstekend
CONCLUSIE		Aldus geslaagd 'met verve'

The Thought-Fox

TEKST TED HUGHES (1957), MET DANK AAN JOLIEN DEKONINCK, UNIVERSITEITSARCHIEF

*I imagine this midnight moment's forest:
Something else is alive
Beside the clock's loneliness
And this blank page where my fingers move.*

*Through the window I see no star:
Something more near
Though deeper within darkness
Is entering the loneliness:*

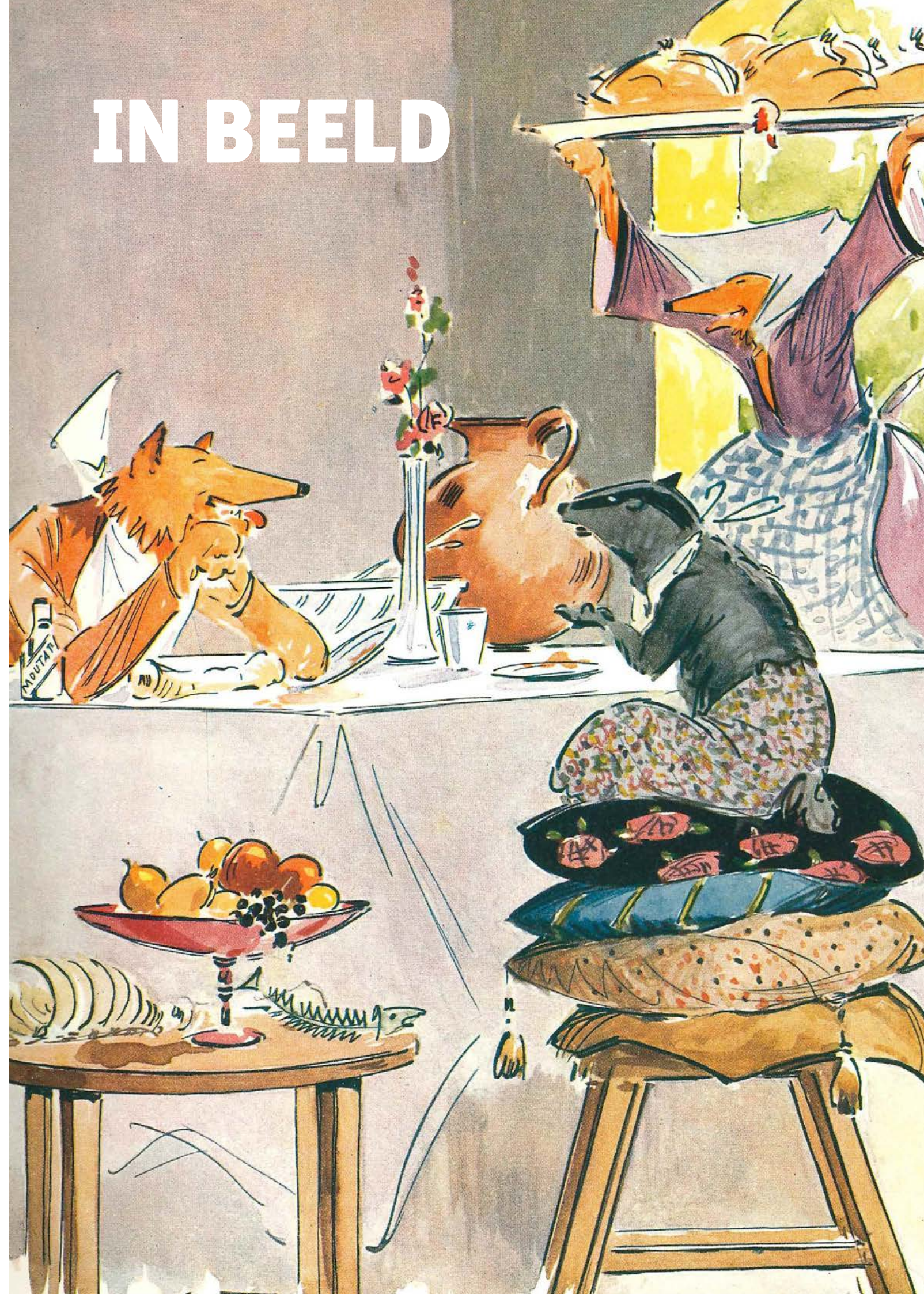
*Cold, delicately as the dark snow
A fox's nose touches twig, leaf;
Two eyes serve a movement, that now
And again now, and now, and now*

*Sets neat prints into the snow
Between trees, and warily a lame
Shadow lags by stump and in hollow
Of a body that is bold to come*

*Across clearings, an eye,
A widening deepening greenness,
Brilliantly, concentratedly,
Coming about its own business*

*Till, with a sudden sharp hot stink of fox
It enters the dark hole of the head.
The window is starless still; the clock ticks,
The page is printed.*

IN BEELD

Het ontstaan van

Opa Vos

Riks gezin schetst een sprekend portret vol – wat had je gedacht – vossenstreken.

Het klinkt misschien oneerbiedig. Iemand die net op pensioen gaat een ‘opa’ noemen, een met ouderdom geassocieerde titel, en er dan ook nog eens het dier tegenaan gooien dat wel zijn haren verliest (wel ja, oké) maar niet zijn streken. Durven hoor. En dat in een boek dat viert.

Toch is de titel niet alleen toepasselijk – op de ouderdom na(?) – maar ook zelf aangemeten; er hangt haast de zweem van een geuzennaam aan. Een naam die niet enkel geclaimd raakte (met groot enthousiasme en enige dringendheid, ondanks de eyeroll van oma Vos die ‘zeker géén oma Vos zou zijn’) uit liefde voor een eerste kleinkind, maar waar ook een toewijding uit spreekt ten aanzien van het verhaal dat met hem al sinds de

middelbare school een spel speelt als twee jonge vossen met elkaar: nu de ene, dan de andere nazittend, telkens op zoek naar een manier om de ander weer liggen te hebben, een nieuw geheim te ontfutselen, te begripen hoe ze elkaar wéér niet wisten te ontsnappen, te ontwaren hoe die zijn invloed al eeuwenlang laat doorwerken (over wie ging het ook alweer...?).

Een ‘titel’, haast een epitheton ornans of uit een sprookjesboek ontsnapte naam als bevestiging dat, decennia na datum, een levenslange (en in dit geval niet door voornoemde diersoort gepreekte) passie nog niet geluwd is. Een kans om identiteit te erkennen in een naam, zonder zélf den fellen metten grijsen baerde te willen zijn – want geen schurk maar vrijgevig, niet leugenachtig maar eerlijk, niet zelfzuchtig maar uiterst geëngageerd. De opgebouwde band met het dier daer hi dicke omme waecte staat met recht en reden als een soort kroon op jaren van liefde voor de Letteren, die hij ook wist en weet door te geven aan de volgende generatie(s). Over naleving gesproken.

En had hij ‘opa Vos’ niet zelf gekozen, die naam was er toch gekomen – al dan niet als échte geuzennaam – dankzij de tientallen, honderden (zo niet duizenden? We hebben ze nooit geteld) aanwezige vossen in huis, die doorheen de jaren – soms in fel verbeterd strijd met de opinies van andere gezinsleden – sommige zones in het huis wisten te veroveren, dan wel moesten opgeven. Een van de sloop gered Reynaertglasraam in de gang, kasten vol (voornamelijk cadeau gekregen) vossenmemorabilia, een bureauruimte met horror vacuis, een kunstige vossenkop op de kast waar kater Merlijn (niet: Tibeert) zich in verstopt, een heuse Reynaertkamer waar tezeldertijd telkens weer te weinig plaats lijkt én toch genoeg plaats blijkt te zijn voor nóg een paar boeken. Wie had ooit kunnen raden dat een volume aan boeken zich laat tellen, niet in bladzijden, exemplaren of lopende meters, maar in bananendozen?

Want in ons Malpertuus ontsnapten ook wij nooit aan ‘de Vos’, en bij het lezen van het woord ‘Reynaert’, kunnen we dan ook niet anders dan met een kleine glimlach en stiekeme trots denken: ‘papa’.

Rik

Een levenslijn vol boeken, mensen en Reynaert

°1962

Jeugdijaren

Rik groeit op in een sociaal en politiek geëngageerd gezin.

1974

Middelbaar

Op de middelbare school in Sint-Niklaas krijgt Rik de liefde mee voor literatuur en via Marcel Ryssen de passie voor lesgeven, boeken en het Reynaert-verhaal.

1980

Universiteit (1980-1984)

Hij studeert Germaanse talen aan KU Leuven en geeft tijdens zijn studies al les aan medestudenten. Rik studeert af met grote onderscheiding.

± 1984

Start doctoraat

Die lessen zijn de start van zijn assistentschap en voorbereiding voor zijn doctoraat over Van den Vos Reynaerde, onder promotorschap van prof. De Paepe.

± 1988

Oprichting Tielcelijn

Met Herman Heyse en Marcel Ryssen richt hij het tijdschrift Tielcelijn op, dat ondertussen is uitgegroeid tot een dik jaarboek van het Reynaertgenootschap met uitgebreid redactiewerk.

1990

Huwelijk

Rik huwt met zijn grote liefde Els. Zij groeiden beiden op in Sint-Niklaas en wonen er nog steeds.

1992

Verdediging doctoraat

Het doctoraat van Rik resulteert in een publicatie en prijs door de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschap en Kunsten.

jaren '90

Gezinsuitbreiding

Rik en Els krijgen 3 schatten van kinderen: Sander (°1992), Eva (°1996) en Katrien (°1998).

Foto: met ouders en zus Lieve

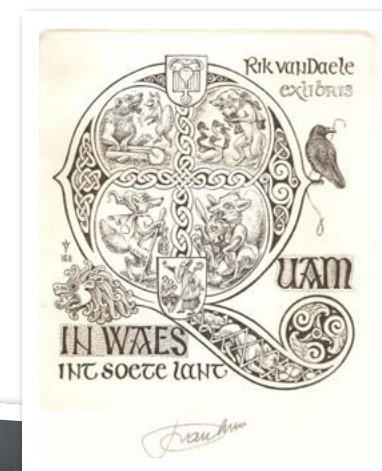

Foto uit "Het vrije Waasland", van links naar rechts: Rik Van Daele, wijlen Herman Heyse en Marcel Ryssen, tijdens de voorstelling van hun boek "Het land van Reynaert" op 18 mei 1991 in het Sint-Niklaase stadhuis.

Over Rik

Passies en interesses

Rik en zijn 'kleine' Reynaert boekencollectie

Interesses:

Boeken en bibliotheken, archief, geschiedenis, antiquariaten en cultuur. Ook op reis brengt hij steevast een bezoekje aan de bib, musea en uiteraard Reynaertvoorstellingen!

Passie:

Van den vos Reynaerde, verhaal maar ook naleving

Naast zijn werkzaamheden als secretarispenningsmeester van het Reynaertgenootschap en hoofdredacteur van het tijdschrift Tielcelijn, organiseert Rik ook allerlei activiteiten rond Reynaert, waaronder lezingen, tentoonstellingen, bustochten en stiltewandelingen. Zo beschreef hij onder andere de Reynaertroute, een langeafstandswandeling dat nadien werd overgenomen door vzw Grote Routepaden.

Bezige bij

Rik bracht verschillende publicaties uit op diverse vlakken, met uiteenlopende onderwerpen, voor wisselende doelgroepen en via meerdere kanalen. Zijn brede expertise varieert van geschiedenis, kunst en cultuur tot literatuur en politiek.

Verbouwingen achtervolgen hem op het werk ...

Verbouwing aan het museum in Lokeren, verbouwing aan CultuurCentrum Ter Vesten in Beveren, lange besprekingen over en verbouwingen van bibliotheek en stadsschouwburg in Sint-Niklaas... Zijn aantrede bij UAntwerpen begon helaas al met een brand. Wou hij daar ook een verbouwing? Was dit "laaiend enthousiasme"?

2023

Opa Vos

Ondertussen maakt ook schoondochter Hannah deel uit van de familie. Rik en Els werden trotse grootouders van Idril (°2023) en Finrod (°2026).

2026

Een welverdiend pesioen

Tijd voor familie, reizen, lezen, leren, onderzoeken en schrijven!

Foto: met ouders, zoon, schoondochter en kleinkinderen

Rijke carrière

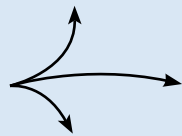
Het carrièrepad van Rik loopt zoals dat van dé Vos over het Waasland, langs cultuurcentra en bibliotheken met als professionele eindhalte de Universiteit Antwerpen.

Foto: Het viergeslacht Van Daele, juni 2026

2024
20 jaar UAntwerpen - 'Roaring twenties'

2022
'Waar is Wally?'

2023
'Regenboog'

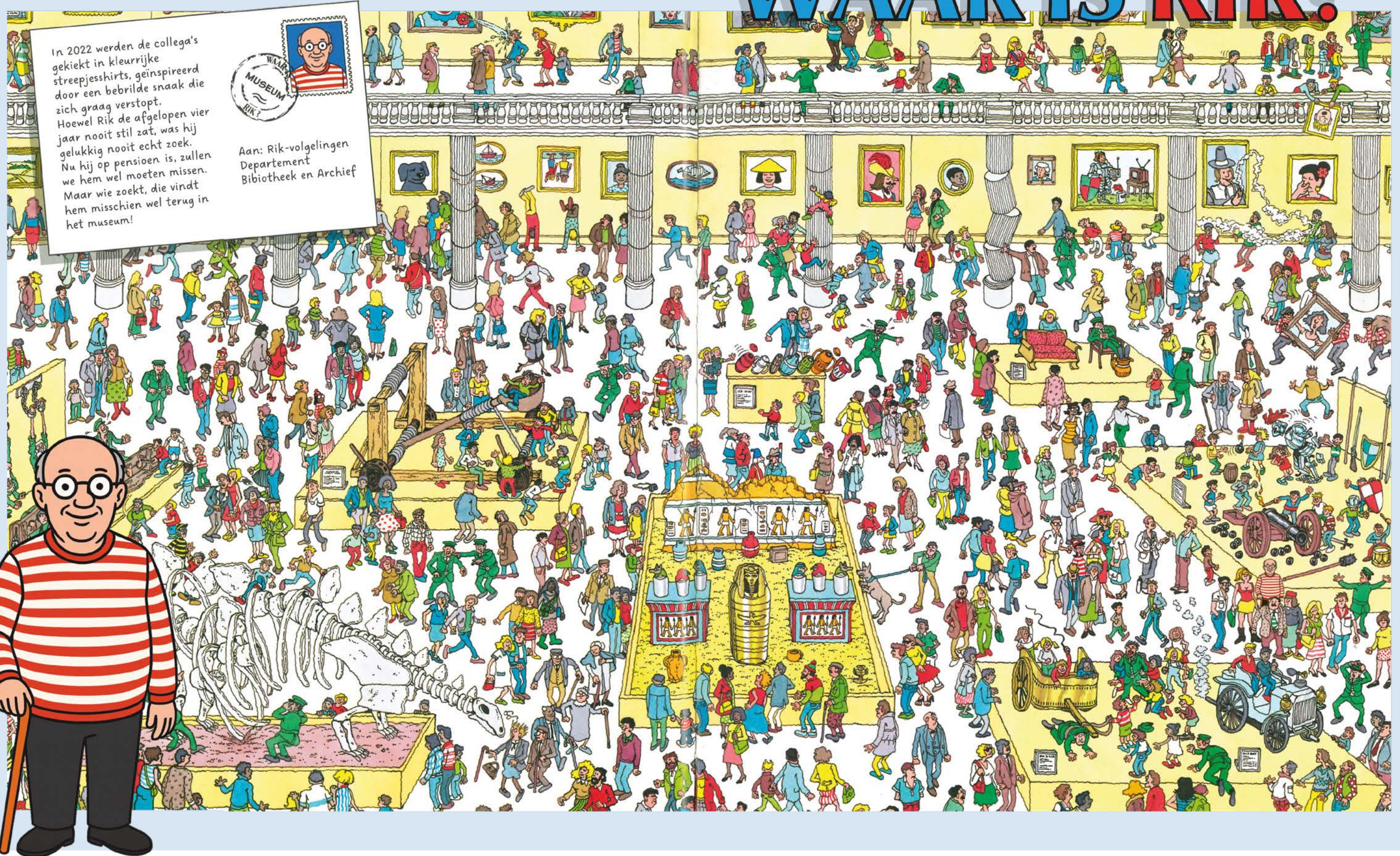
2025
@ Stormkop

WAAR IS RIK?

In 2022 werden de collega's gekiekt in kleurrijke streepjesshirts, geïnspireerd door een bebrilde snaak die zich graag verstopt. Hoewel Rik de afgelopen vier jaar nooit stil zat, was hij gelukkig nooit echt zoek. Nu hij op pensioen is, zullen we hem wel moeten missen. Maar wie zoekt, die vindt hem misschien wel terug in het museum!

Aan: Rik-volgers
Departement
Bibliotheek en Archief

Wase vos donuts

Geen CAFKA zonder koffiekoek! Met dit recept tover je in een handomdraai zelf een stapel lekkere vos donuts op tafel.

MET DANK AAN ANNEMIEKE COOLS - PUBLIEKSDIENSTEN GROENE CAMPUSSEN

INGREDIËNTEN DEEG

240 gram bloem
120 gram fijne kristalsuiker
1 theelepel baking soda
1 ei
125 gram melk
30 gram olie
1 theelepel kaneel

INGREDIËNTEN GLAZUUR

300 gram bloedsuiker
60 gram melk
Oranje gelkleurstof

VOOR DE AFWERKING

Marsepein (oren)
Smarties of Crispearls (ogen)

Het deeg

1. Vet een donut-bakvorm in en verwarm de oven voor op 175°C (160°C bij een heteluchtoven).
2. Meng de bloem, de fijne kristalsuiker en de baking soda in een kom.
3. Klop in een andere kom het ei los met de olie, melk en kaneel.
4. Voeg de droge ingrediënten geleidelijk toe en meng tot een glad deeg.
5. Vul een spuitzak en vul elk donutvormpje ongeveer tot de helft.
6. Bak de donuts 10 minuten (kleine donutvormen eerder 8 minuten).
7. Haal ze uit de oven. Laat even afkoelen. Haal ze uit de vorm wanneer ze nog lichtjes warm zijn. Zo komen de donuts makkelijker los uit de vorm.
8. Laat de donuts volledig afkoelen op een rooster.

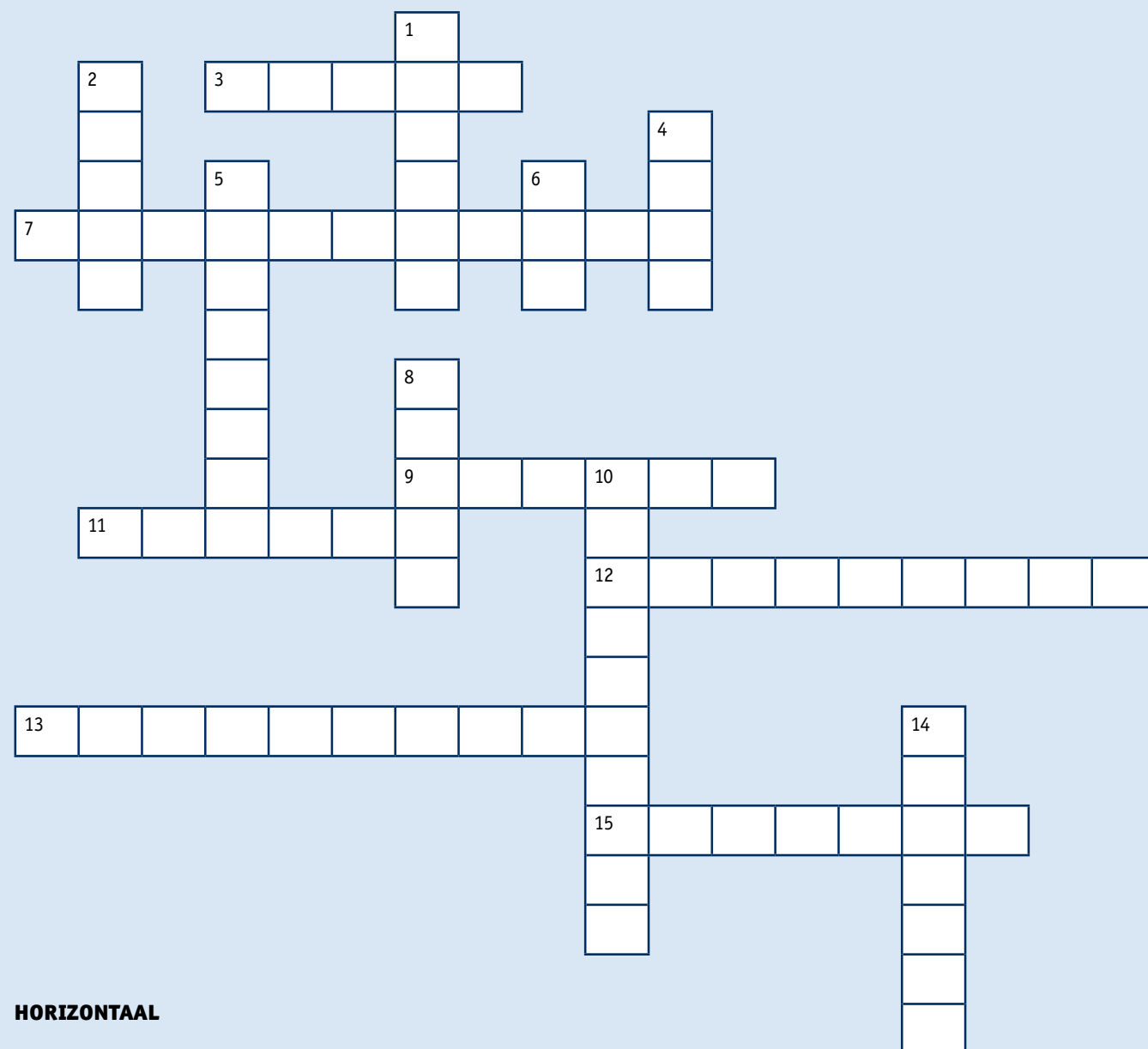
Het glazuur (wit en oranje)

1. Meng 150g bloedsuiker met 30g melk tot een gladde pasta.
2. Doe het witte glazuur in een ondiepe kom of bord.
3. Meng nogmaals 150g bloedsuiker met 30g melk en de oranje kleurstof tot een gladde pasta.
4. Doe het oranje glazuur in een ondiepe kom of bord. Of vul een kleine spuitzak.
5. Doop je donut in het witte glazuur. Draai voorzichtig om en leg opnieuw op een rooster.

De afwerking

1. Lijn ongeveer 1/5 van de donut af met het oranje glazuur en vul dat verder op.
2. Snij oortjes uit marsepein en leg ze erop. Je kan de rand van de oortjes ook oranje lijnen met glazuur. Laat even drogen.
3. Plaats de Smarties of Crispearls voor de oogjes en de neus.
4. Laat het glazuur hard worden.
5. Eet smakelijk!

HORIZONTALAAL

- 3. het geheel van belangrijke teksten, personen, kunstwerken, ... voor een bepaalde periode/gebied
- 7. doortrapt
- 9. misleiding
- 11. hekeldicht
- 12. het aannemen van geld voor een illegale wederdienst
- 13. heldendicht met dier als hoofdpersoon
- 15. zonder zedelijke normen

VERTICAAL

- 1. vorst
- 2. verzonden verhaal met een moraal waarin dieren de hoofdrol spelen
- 4. een bedrieglijke streek
- 5. sterke drang om veel voor jezelf te hebben
- 6. roofdier met snorharen en een dikke staart dat lijkt op een hond
- 8. met goede en eerlijke bedoelingen
- 10. een geschil dat in de rechtbank wordt behandeld
- 14. langdurige en gevaarlijke zoektocht naar een persoon of object

Rikaert de VOS

